

Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

Sakarya University Faculty of Law Journal

e-ISSN : 3023-6894
Yayıncı/Publisher: Sakarya Üniversitesi

Cilt/Vol. 14, Sayı/No. 1, 61-89, 2026
DOI: <https://doi.org/10.56701/shd.1777450>

Araştırma Makalesi / Research Article

Fikir ve Sanat Eserlerinin Rehne Konu Edilmesi: Hukuki Bir İnceleme

The Pledge of Intellectual and Artistic Works: A Legal Review

Çiğdem Kiyak^{1*}
Meryem Solmaz²

¹İbn Haldun Üniversitesi, Lisansüstü Enstitüsü, Özel Hukuk Yüksek Lisans Programı, İstanbul, Türkiye
ciğdem.kiyak@stu.ihu.edu.tr

²İbn Haldun Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye
meryemsolmaz@ihu.edu.tr

*Sorumlu Yazar/Corresponding Author

Öz: Taşınır rehni, temlike elverişli ve ekonomik değeri haiz taşınır eşya, hak veya alacak üzerinde kurulan, borcun ifa edilmemesi halinde rehin alacaklısına teminat konusunun paraya çevrilmesini talep etme ve bu yolla alacağını tahsil etme yetkisi tanıyan sınırlı ayni hak olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede, fikir ve sanat eserleri ile bu eserler üzerindeki hakların temlike elverişli olması ve ekonomik değer taşımaları halinde teminat olarak gösterilmesi mümkün hale gelmektedir. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca; sinema eserleri, alenileşmiş bir eserin müsvedde veya aslı, yayımlanmış eserin çoğaltılmış nüshaları, alenileşmiş eser üzerindeki mali haklar ve mali haklara dair hukuki işlemlerden doğan para alacakları, rehin hakkının konusu olabileceklerdir. Buna karşılık; eser sahibinin veya mirasçılardan birinin mülkiyetinde bulunan, henüz alenileşmemiş bir eserin müsvedde veya asılları, alenileşmemiş eserler üzerindeki mali haklar ve bu haklara dair hukuki işlemlerden doğan ve paraya ilişkin olmayan alacaklar, rehin hakkının konusunu oluşturamayacaktır. Her ne kadar FSEK'te rehne konu olabilecek ve olamayacak unsurlar açıkça düzenlenmiş ise de bu unsurların rehne ilişkin şartlara ve rehmin hüküm ve sonuçlarına yer verilmemiştir. Bundan dolayı söz konusu unsurların rehinde Türk Medeni Kanunu ve Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Bu çalışmada, fikir ve sanat eserleri ile bu eserler üzerindeki hakların rehni ve rehne konu olmaları halinde ortaya çıkan hukuki problemler, ilgili mevzuat hükümleri kapsamında ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fikir ve Sanat Eserleri, Eser Sahibinin Mali Hakları, Taşınır Rehni, Alacak Rehni, Alenileşme

Geliş Tarihi/Received: 03.09.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 24.12.2025
Yayınlanma Tarihi/ Published Online: 21.07.2026

Abstract: A movable pledge is defined as a limited real right established on movable property, rights, or receivables that are suitable for pledge and have economic value, which grants the pledgee the right to demand the conversion of the collateral into cash and collect their receivables in this manner in the event of non-performance of the debt. Within this framework, intellectual and artistic works and the rights over such works may be used as collateral if they are suitable for pledge and have economic value. Pursuant to the Intellectual and Artistic Works Law, cinematographic works, drafts or originals of published works, copies of published works, financial rights over published works, and monetary claims arising from legal transactions related to financial rights may be subject to a pledge. On the other hand, drafts or originals of works that have not yet been made public, which are owned by the author or one of the heirs, financial rights over works that have not been made public, and claims arising from legal transactions related to these rights that are not monetary in nature cannot be subject to a pledge. Although the elements that may or may not be subject to a pledge are explicitly regulated in the Copyright Law, the conditions for pledging these elements and the provisions and consequences of the pledge are not addressed. For this reason, the provisions of the Turkish Civil Code and the Law on Movable Pledges in Commercial Transactions will apply to the pledging of the aforementioned items. This study will address the legal issues arising from the pledging of intellectual and artistic works and the rights to such works, as well as their eligibility for pledging, within the scope of the relevant legislation.

Keywords: Intellectual and Artistic Works, Financial Rights of the Author, Movable Pledge, Pledge of Receivables, Publicity

Extended Abstract

Works of literature and art refer to products such as scientific and literary works, musical works, fine arts, or cinematographic works that bear the distinctive character of their author. These works embody the moral and economic rights of their author. Depending on whether the rights can be measured in monetary terms, these rights may in some cases be classified as personal rights, while in other cases included in the group of property rights. This situation stems from the fact that intellectual and artistic works have both economic value and embody the personality of the individual.

The moral and economic rights of the author arising from the intellectual and artistic work are enumerated in the Law on Intellectual and Artistic Works ("FSEK") in a limited number. The moral rights of the author are non-transferable and cannot be subject to legal proceedings. In contrast, the author's economic rights are transferable and can be subject to legal proceedings. Accordingly, it is possible for the author to pledge the work they created and the economic rights over this work and present them as collateral.

Since intellectual and artistic works and the rights over these works are transferable and have economic value, it is possible to present these works as collateral. This matter is specifically regulated in the FSEK; Articles 61 and 62 of the FSEK clearly specify the elements that may and may not be subject to pledge.

Under FSEK, the drafts and originals of an unpublished work owned by the author or one of their heirs, the financial rights over the works mentioned in the first paragraph (excluding cinematographic works), and the claims arising from the author's financial rights other than legal transactions cannot be subject to statutory or contractual pledges. Also, documents relating to the registration and certification of works of literature and art with the Ministry of Culture and Tourism cannot be subject to pledge. However, even if not expressly stated in the law, it is possible for an unpublished work to be subject to contractual pledge with the consent of the author. However, this does not apply to the heirs of the author. An unpublished work owned by the author's heirs cannot be subject to contractual pledge.

However; the draft or original of a published work, copies of a published work, the financial rights over a published work, and monetary claims arising from legal transactions related to the author's financial rights may be subject to contractual or statutory pledge, provided that they do not infringe upon the author's legitimate moral interests.

Although FSEK specifies the elements that may or may not be subject to pledge, it does not contain detailed regulations on how the pledge is to be established or to which provisions it is subject. Therefore, it is necessary to determine the provisions applicable to pledges established on these elements and to analyze issues related to pledges established on intellectual property rights and works.

In this regard, the provisions applicable have been determined in three ways due to the different natures of the elements subject to pledge. First, the provisions on movable pledge subject to delivery regulated in the Turkish Civil Code ("TMK") shall apply to the draft, original, and reproduced copies of the work. For financial rights and monetary claims arising from legal transactions related to these rights, the provisions of the TMK concerning the pledge of claims shall apply. In addition, if intellectual and artistic works and the rights over these works are assigned to business activities, the provisions of the Movable Pledge Law in Commercial Transactions (TİTRK) shall apply.

Under FSEK, for the original, draft, or reproduced copies of a work and the financial rights over them to be subject to pledge, the work must have been made public. In contrast, the pledgeability of cinematographic works is not subject to the condition of publication. Public disclosure must necessarily occur with the consent of the author. If the work is published, performed, or presented to the public by other means without the author's consent, the work in question is not considered to have been publicly disclosed for legal purposes. Furthermore, for monetary claims arising from legal transactions made by the author regarding financial rights to be subject to pledge, it is not required that the work be made public, published, or completed. Accordingly, if the author makes a commitment regarding a work to be created in the future, monetary claims arising from legal transactions made regarding the financial rights over this work may also be subject to pledge.

Although Article 61 of FSEK stipulates that claims other than monetary claims arising from legal transactions relating to financial rights cannot be subject to pledge, these transactions are not limited to cash or in-kind payments; they may also include an act of giving, doing, or refraining from doing. In our opinion, if these acts have economic value and are transferable, they may also be subject to pledge.

Moreover, it should be examined whether licenses granted by the author for the use of economic rights

can be pledged. FSEK not contain any provisions regarding whether licenses granted for economic rights can be pledged. However, since economic rights over a published work can be pledged, it should be accepted that licenses granted for the use of economic rights can also be pledged.

Consequently, this study will examine the works that may be subject to pledge under the FSEK and the pledge of financial rights over these works, as well as the legal disputes arising from the pledge transaction. Furthermore, matters related to the pledge transaction will be discussed in detail within the framework of the provisions of TMK and TİTRK applicable to the pledge of the aforementioned elements. In this context, the subject matter, establishment, and provisions and consequences of the pledge agreement will be examined, taking into account the provisions of the TMK regarding the pledge of movable property with delivery and the pledge of receivables, as well as the provisions of the TİTRK regulating the pledge of business.

Giriş

Fikir ve sanat eserleri, insanın düşünce dünyasından doğup maddi biçimde somutlaşan özgün nitelikteki fikri ürünlerdir. Bu eserler üzerindeki haklar, hakların para ile ölçülebilmesi ölçütüne göre kimi durumlarda şahıs varlığı haklarına girerken bazı durumlarda ise malvarlığı hakları grubuna dâhil olmaktadır¹. Bu durum, fikir ve sanat eserlerinin hem ekonomik değer taşıması hem de kişinin entelektüel varlığıyla doğrudan bağlantılı olmasından kaynaklanmaktadır. Bu çerçevede 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na ("FSEK") göre *"sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her çeşit fikir ve sanat ürünleri"* üzerinde eser sahibinin mali ve manevi hakları bulunmakta olup bu haklar FSEK'te sınırlı sayıda sayılmaktadır³. Eser sahibi manevi haklarını devredemeyeceği gibi herhangi bir hukuki işleme de konu edemez. Buna karşılık eser sahibi, eser üzerindeki mali haklarını devredebilir ve hukuki işlemlere konu edebilir. Söz gelimi mali hakların devredilmesi veya lisansa konu edilebilmesi mümkündür. Bu doğrultuda kural olarak eser sahibi, meydana getirdiği eser ve bu eser üzerindeki mali haklar üzerinde rehin işlemi yapabilir ve bunları teminat olarak gösterebilir⁴.

Fikir ve sanat eserlerinin ve bu eserler üzerindeki hakların rehin işlemine konu olması özellik arz ettiğinden bu husus FSEK'te özel olarak düzenlenmiş ve FSEK'in 61. maddesinde rehin işleminin konusu olamayacak fikir ve sanat eserleri ve bu eserler üzerindeki haklar açıkça belirtilmiştir. Bu maddeye göre, *"eser sahibinin veya mirasçılarının birinin mülkiyeti altında bulunan henüz alenileşmemiş bir eserin müsvedde ve asılları, sinema eserleri hariç olmak üzere birinci bentte zikredilen eserler üzerindeki mali haklar ve eser sahibinin mali haklara dair hukuki muamelelerden doğan paradan gayri alacakları"* kanuni veya akdi rehlin konusu olamazlar. Buna ek olarak fikir ve sanat eserlerinin Kültür ve Turizm Bakanlığı nezdinde kaydına ve tesciline ilişkin belgelerin de rehin hakkının konusu olması mümkün değildir. FSEK'in 62. maddesinde ise rehin konusunu oluşturabilecek fikir ve sanat eserleri ve bu eserler üzerindeki haklar düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, *"alenileşmiş bir eserin müsveddesi veya aslı, yayımlanmış bir eserin çoğaltılmış nüshaları, sahibinin korunmaya layık olan manevi menfaatlerini ihlal etmemek şartıyla alenileşmiş bir eser üzerindeki mali haklar ve eser sahibinin mali haklara dair hukuki muamelelerden doğan para alacakları"* akdi ve kanuni rehlin konusunu oluşturabileceklerdir.

Her ne kadar FSEK'in 61 ve 62. maddeleri fikir ve sanat eserleri üzerinde hangi unsurların rehne konu olabileceği ve olamayacağına ilişkin düzenlemeler içerse de bu rehlin nasıl kurulacağına ve hangi hükümlere tâbi olacağına dair detaylı bir düzenleme içermemektedir. Bu durum uygulanacak hükümlerin tespitini zorunlu kılmakta ve fikri hakların rehni hâlinde gündeme gelebilecek sorunları çok yönlü analiz etmeyi gerektirmektedir.

Anılan hususlar çerçevesinde bu çalışmada, FSEK kapsamındaki eserler ile bu eserler üzerindeki hakların rehni meselesi ve rehin işleminden doğan hukuki ihtilaflar incelenecektir. Bu bağlamda öncelikle FSEK çerçevesinde eser ve eser üzerindeki haklar ortaya konulacak, akabinde FSEK, genel kanun niteliğinde olan⁵ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu⁶ ("TMK") ve 6750 sayılı Ticari İşlemlerde

¹ Kemal Oğuzman - Nami Barlas, *Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024), 169; Cannar Ercan, "Fikri Hak Kavramı ve Eser Sahibinin Manevi Haklarının Genel Anlamda Kişilik Hakkıyla İlişkisi", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 12/46 (2021), 386.

² Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK), Resmi Gazete 7981 (13 Aralık 1951), Kanun No. 5846.

³ Oğuzman - Barlas, *Medeni Hukuk*, 171; Turgut Akıntürk - Derya Ateş, *Medeni Hukuk* (Beta Yayınları, 2024), 33; Osman Gökhan Antalya - Murat Topuz, *Marmara Hukuk Yorumu Eşya Hukuku Giriş, Temel Kavram ve İlkeler - Zilyetlik - Tapu Sicili* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 96; Ercan, "Fikri Hak", 387; Dilara Selçok, *Eser Sahibinin Manevi Haklarının İhlali Halinde Manevi Tazminat* (Ankara: Seçkin Yayınları, 2022), 34.

⁴ Süleyman Kandemir, *Ticaret Hukuku ve Eşya Hukuku Boyutuyla Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), 64; Mehmet Serkan Ergüne, *Hukukumuzda Taşınır Rehni, Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehni Kuruluşu* (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2020), 38.

⁵ Nitekim TMK m. 5 uyarınca Türk Medeni Kanunu'nun hükümleri, uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır.

⁶ Türk Medeni Kanunu (TMK), Resmi Gazete 24607 (8 Aralık 2001), Kanun No. 4721.

Taşınır Rehni Kanunu⁷ ("TİTRK") hükümleri çerçevesinde eser üzerinde yapılan rehin işlemine ilişkin hususlar ele alınacaktır. Bu çerçevede FSEK uyarınca eser ve eser üzerindeki mali hakların TMK'nın alacak hakkı rehni ile taşınır rehni hükümlerine tâbi olduğu durumlar göz önünde bulundurularak ilgili yerlerde taşınır rehni ve hak rehnine ilişkin temel ilkeler ortaya konacak, eser ve mali hakların TMK uyarınca rehin sözleşmesine konu olması, rehin sözleşmesinin kurulması, sözleşmenin hüküm ve sonuçları incelenecektir. Yanı sıra ticari işlemler kapsamında fikri hakların rehni meselesine yönelik olarak TİTRK hükümleri değerlendirilecektir.

I. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Uyarınca Eser ve Eser Sahibinin Hakları

A. Genel olarak

Eserin ve bu eser üzerindeki hakların rehin işlemine konu olmasından doğan hususları incelemeyen önce hangi fikri ürünlerin FSEK kapsamında "eser" sayıldığına belirlenmesi zorunludur. Yine eserden doğan hakların ortaya konulması ve kural olarak bu hakları kullanma yetkisi bulunan eser sahibinin belirlenmesi gereklidir.

B. Fikir ve sanat eseri kavramı

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında koruma altına alınan, insanın düşünce dünyasından doğup somutlaşan fikri ürünlere "fikir ve sanat eseri" denir. Bir fikri ürünün FSEK çerçevesinde korunması ve bu fikri ürün üzerinde eser sahibinin manevi ve mali haklarının doğması için fikri ürünün belli şartları taşıması gerekmektedir. FSEK'in 1/B maddesine göre "*eser, sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleridir*". Buna göre FSEK uyarınca korunan bir eserin söz konusu olabilmesi için eserin sahibinin hususiyetini/ özelliğini taşıması ve FSEK'te sayılan eser gruplarından birine dâhil olması gerekmektedir⁸. Buna ek olarak FSEK'in 6. maddesi gereğince eser sahibinin haklarına zarar getirmemek şartıyla oluşturulan ve işleyen hususiyetini taşıyan işlemler de eser sayılmaktadır⁹. Bazı fikri ürünler ise doğrudan kanunda sayılan eser gruplarından birine girmeyip aynı anda birden çok eser grubunun birleşmesiyle de meydana gelebilmektedir¹⁰.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda yapılmış olan tanımdan yola çıkılarak bir fikri ürünün eser olarak kabul edilebilmesi için şekli, sübjektif ve objektif olmak üzere üç şartın varlığı aranmaktadır. Bir diğer ifadeyle bir fikri ürünün eser olarak kabul edilmesi, bu üç unsurun birlikte varlığını gerektirir. Eser sahibi tarafından, bu üç unsuru içerecek şekilde fikri ürünün meydana getirilmesiyle birlikte FSEK kapsamında eser sahipliği kendiliğinden doğar¹¹. Bir başka deyişle sınai mülkiyet haklarının aksine, FSEK uyarınca eser sahibinin haklarının korunması için kural olarak herhangi bir başvuru veya tescil zorunluluğu yoktur. Bu nedenle, fikri ürünlere ilişkin uyumsuzluk hâlinde mahkeme, ürünün "eser" niteliği taşıyıp taşımadığını re'sen inceleyecek olup bu üç unsurun varlığını tespit ettiği anda FSEK'te yer alan eser sahibinin haklarını koruyan hükümleri uygular.

Bir fikri ürünün eser sayılabilmesi için aranan şekli şart, o fikri ürünün FSEK'te sınırlı sayıda sayılan eser gruplarından birine dahil olmasıdır. FSEK'te sayılan eser çeşitleri; ilim ve edebiyat eserleri (FSEK m. 2), musiki eserler (FSEK m. 3), güzel sanat eserleri (FSEK m. 4) ve sinema eserleridir (FSEK m. 5).

⁷ Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu (TİTRK), Resmi Gazete 29871 (28 Ekim 2016), Kanun No. 6750.

⁸ Kandemir, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*, 77; Bahar Öcal Apaydın, "Fikir ve Sanat Eserleri ile Bu Eserler Üzerindeki Hakların Rehin Hakkına Konu Olması", *Legal Banka ve Finans Hukuku Dergisi* 8/32 (2019), 1403; Cahit Suluk vd., *Fikri Mülkiyet Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 8.Baskı, 2024), 74; Ayşenur, Maman, *Telif Hakkı Kapsamında Yapay Zeka ve Ürünlerinin Esner Niteliği* (Ankara, 2023), 35; Aras Türay, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Manevi, Mali ve Bağlantılı Haklara Tecavüz Suçları* (FSEK m. 71) (Ankara, 2024), 39; Mehmet Aslan, *Fikri Mülkiyet Haklarının Anonim Şirketlere Aynı Sermaye Olarak Getirilmesi* (Ankara, 2016); Ecenur Çilingiroğlu, *Yazılımların Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Kapsamında Korunması* (Ankara, 2025), 61; Tuğçe Karabağ, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Açısından Televizyon Programları ve Televizyon Program Formatları* (Ankara, 2017), 23 vd.; H. Selcan Turan, *Fikir ve Sanat Eserlerinin Cezaî Himayesi* (Ankara, 2012), 27 vd.; Artur Karademir, *Çalışanların Yaratmış Eserler Üzerinde Fikri Hakların Kullanılması* (Ankara, 2017), 19 vd.; Habibe Dinç, *Fikri Mülkiyet Haklarının Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Konulması* (Ankara, 2016), 52; Gizem Özkan Şahin, *Sinema Eserlerinde Eser Sahibi ve Hakları* (Ankara, 2025), 32; Filiz Ceritoğlu Sengel, *Fikir ve Sanat Eserleri hukukunda İntihal ve Esinlenme* (Ankara, 2009), 17; Bilge Keskin, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Manevi ve Mali Hakların Miras Yoluyla Geçiş* (Ankara, 2023), 22; Ceren Akgün Çelik, *Fikir ve Sanat Eserleri Kapsamında Multimedya Eserlerin Korunması* (Ankara, 2024), 28; Pelin Varlı, *Fikri Haklara Saldırı ve Üç Kat Tazminat Sorunu* (Ankara: 2021), 15; Mustafa Ateş, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması* (Ankara, 2003), 55.; Mustafa Ateş, *Fikri Hukukta Eser* (Ankara, 2007), 26.

⁹ Suluk vd., *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 74; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2015/7873 (8 Haziran 2015): "5846 sayılı Yasanın 'işlemler ve derlemeler' başlıklı 6. maddesinde 'Diğer bir eserden istifade suretiyle vücuda getirilip de bu esere nispetle müstakil olmayan fikir ve sanat mahsulleri işlenmez' şeklinde tanımlama yapılarak aynı maddenin 7. bendinde belli bir maddede göre ve hususi bir plan dahilinde seçme ve toplama eserler tertibinin işleme ve derleme eser mahiyetinde olduğu belirtilmiştir. Somut olayda: davacı tarafından hazırlanan kitap gelmiş geçmiş kadın hat sanatçıları ve onların eserleri hakkında bilgi verilip örneklerin sunulduğu ilmi nitelikli derleme eser mahiyetindedir."

¹⁰ Örneğin multimedya ürünler veya bilgisayar oyunları doğrudan bir eser grubu olarak düzenlenmiş değildir, bu sebeple her bir özelliği açısından dâhil olduğu eser grubu kapsamında korunmasına ilişkin detaylı tartışmalar için bkz. Emin Hamdi Uysal, *Bilgisayar Oyunlarının Hukukî Durumu* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022); Emin Çelik, "Mobil Oyunların Fikri Mülkiyet Hukukunda Korunması", *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9/1 (2023), 139-152; Detaylı bilgi için bkz. Ceren Akgün Çelik, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Kapsamında Multimedya Eserlerin Korunması* (İstanbul: Adalet Yayınevi, 2024).

¹¹ Suluk vd., *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 74; İlhami Güneş, *Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, Güncellenmiş 5.Baskı, 2024), 126.

Bu bağlamda, bir fikri ürünün eser sayılabilmesi için bu eser gruplarından birine dâhil olması gerekir. FSEK'te sayılan bu eser grupları sınırlı sayıda iken bu eser gruplarına giren alt eser türleri açısından sınırlı sayı ilkesi geçerli değildir. Bir diğer ifadeyle FSEK'te sayılan eser gruplarına giren alt eser türleri de bu kanun nezdinde eser niteliğini haizdir¹².

FSEK kapsamında eser sayılma için gereken sübjektif şart ise bir eserin eser sahibinin hususiyetini taşımasıdır. Eser sahibinin hususiyetini taşımaktan kastedilen, eserin bir insanın düşüncesinden ve yaratıcı gücünden meydana gelmesidir. İnsanın düşüncesinden meydana gelen ve eser sahibinin hususiyetini taşıyan fikri ürün, diğer fikri ürünlerden ayrışır ve FSEK kapsamında korunabilen özgün bir eser haline gelir¹³. Hal böyleyken bir eserin söz konusu olabilmesi, eser sahibinin hususiyetini taşıma şartının sağlanması ile mümkündür.

Son olarak bir fikri ürünün FSEK uyarınca eser sayılabilmesi için gereken objektif şart, eserin üçüncü kişiler tarafından algılanabilir olmasıdır. Bu şart ile kastedilen, eser sahibinin düşüncelerinin bir eser üzerinde somutlaşması ve dış âlemde duyu organları tarafından algılanabilir hale getirilmesidir¹⁴. Ancak eserin dış âlemde algılanabilir hale gelmesi, bir eşya üzerinde meydana gelmiş olmasını gerektirmez. Fikri ürün, üzerinde meydana getirildiği eşyadan ayırt edilebilen gayri maddi bir varlıktır¹⁵. Bundan dolayı, eser sahibi tarafından yapılmış bir müzik gösterisi de FSEK kapsamında bir eser olarak kabul edilmektedir.

C. Eser sahibi ve fikir ve sanat eserleri üzerindeki haklar

1. Genel olarak

Eser sahibi, eseri meydana getiren kişi olarak FSEK'te tanımlanmaktadır. Buna göre kendi hususiyetini içeren ve FSEK'te sayılan eser çeşitlerinden birini meydana getiren kimse eser sahibidir¹⁶. Eser sahipliği açısından yaratma ilkesi geçerli olmaktadır. Yaratma ilkesi gereğince, bir eserin meydana getirilmesi ile eser sahipliği kendiliğinden doğmaktadır¹⁷. Buna ek olarak, *“bir işlemenin ve derlemenin sahibi, asıl eser sahibinin hakları mahfuz kalmak şartıyla onu işleyendir. Sinema eserlerinde ise yönetmen, özgün müzik bestecisi, senaryo yazarı ve diyalog yazarı eserin birlikte sahibidirler. Canlandırma tekniğiyle yapılmış sinema eserlerinde ise amatör de eserin birlikte sahipleri arasındadır”* (FSEK m. 8).

¹² Suluk vd., *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 75; Güneş, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 63; Cenk Akıl, “Fikri Haklar Üzerinde Cebri İcra”, *Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi* 6/1 (2019), 100; Öcal Apaydın, “FSEK”, 1406; Ünal Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku* (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 5. Baskı, 2012), 103; Savaş Bozbel, *Fikri Mülkiyet Hukuku* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Basım, 2015), 31; Maman, *Telif Hakkı*, 35 vd.; Aslan, *Aynı Sermaye*, 23 vd.; Çilingiroğlu, *Yazılım*, 62; Engin Erdil, *Fikri Mülkiyet Hukuku* (İstanbul, 2016), 8; Emre Gökyayla, *Telif Hakkı ve Telif Hakkının Devri Sözleşmesi* (Ankara, 2001), 74; Büşra Kaynak Balta, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Eser Kavramı ve Yapay Zeka Ürünleri* (Ankara, 2025), 39; Kaynak Balta, *Yapay Zeka*, 46 vd.; Canan Küçükali – Berna Tuğçe Küçükali, *Şematik Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku Ders Kitabı* (Ankara, 2004), 25 vd.; Turan, *Cezai Himaye*, 31 vd.; Mustafa Reşat Belgesoy, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Şerhi* (1956), 14; Tuğçe Akdemir Kamalı, *Fikri Hukuk Kapsamında Bilgisayar Programlarındaki Değişikliklerin Sonuçları* (Ankara, 2019), 21; Dinç, *Ticaret Şirketi*, 54; Tuğçe Karabağ, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Yapay Zeka Tarafından Meydana Getirilen Ürünlerin Eser Niteliği ve Eser Sahipliği* (Ankara, 2025), 161; Ceritoğlu Sengel, *İntihal ve Esinlenme*, 20; Keskin, *Miras*, 26; Akgün Çelik, *Multimedya*, 34; Şener Dalyan, *Bilgisayar Programlarının Fikri Hukukta Korunması* (Ankara, 2009), 72.

¹³ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 104 vd.; Öcal Apaydın, “FSEK”, 1404; Halil Arslanlı, *Fikri Hukuk Dersleri II Fikir ve Sanat Eserleri* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1954), 3-4; Suluk vd., *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 75; Bozbel, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 27; Nuşin Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri* (Ankara: Sevinç Matbaası, 1981), 38; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 12; Eray Aksın Atar, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yayma Hakkı ve Korunması* (İstanbul: On İki Levha Yayınları), 42; Örnek mahkeme kararı için bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2015/42 (12 Ocak 2015): “Mahkemece benimsenen bilirkişi raporunda, dava konusu haber yazarlarının hazırlık süreci ve sunum tarzı bakımından belirli bir üsluba olduğu ve FSEK 1/B anlamında hususiyet arzeden, aynı Kanun'un 2. maddesi kapsamında ilim ve edebiyat eseri olduğu mütalaa edilmiş ise de, uyumsuzluk konusu yazıların davacı yayı kuruluşunun haber servisi tarafından hazırlanan günlük olaylara yönelik haber yorumları niteliğinde oldukları tartışmasıdır. Haber niteliğinde hazırlanan yazıların gazete okuyucusunun ilgisini çekecek tarzda ve habercilik mesleğine özgü haber diliyle yazılacağı, bu haliyle de genel anlamda yazılan açıklama ve ifadelerden farklı bir haber üslubuna sahip olacağı tabiidir. Esasen, habercilik mesleğinin genel prensipleri gereği bir olay hakkında edinilen bilgilerin ve düşüncelerin kamunun anlayabileceği biçimde doğru, kısa ve kolayca anlaşılabilir kılmak suretiyle haber diline dönüştürülmesi başlı başına 5846 sayılı FSEK 1/B maddesi anlamında hususiyet unsuru içeren ilim ve edebiyat eseri olarak kabulü sonucunu doğurmaz.”; Çilingiroğlu, *Yazılım*, 64; Kaynak Balta, *Yapay Zeka*, 40 vd.; Mustafa Aksu, “Eser Yaratıcısının Eser Üzerindeki Manevi Hakları (Eser Yaratıcısı Kişilik Hakkı) İle Genel Kişilik Hakkı İlişkisi Üzerine Bir Deneme”, *Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağanı* (2010), 132; Karabağ, *Televizyon Programları*, 24; İlhan Öztrak, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar* (Ankara, 1977), 14; Mustafa Aksu, “Bilgisayar Programlarının Eser Niteliği İle Bunların Temelinde Yatan Fikir ve İlkelere Korunması Sorunu, *Prof. Dr. Ali Güzel'e Armağanı* (İstanbul, 2010), 1258; Akdemir Kamalı, *Bilgisayar*, 26; Dinç, *Ticaret Şirketi*, 53; Özkan Şahin, *Sinema Eseri*, 35; Karabağ, *Yapay Zeka*, 133; Ceritoğlu Sengel, *İntihal ve Esinlenme*, 20; Suna Savaş, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yapay Zeka Tarafından Meydana Getirilen Eserlerde Hak Sahipliği* (Ankara, 2024), 60; Keskin, *Miras*, 24; Akgün Çelik, *Multimedya*, 29; Ateş, *Kapsam*, 57.

¹⁴ Akıl, “Cebri İcra”, 100; Öcal Apaydın, “FSEK”, 1405; Bozbel, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 29; Atar, *Yayma Hakkı*, 41; Erdil, *Mülkiyet*, 7; Akdemir Kamalı, *Bilgisayar*, 22; Karabağ, *Televizyon Programları*, 31; Akdemir Kamalı, *Bilgisayar*, 26; Karabağ, *Yapay Zeka*, 159; Savaş, *Hak Sahipliği*, 69; Akgün Çelik, *Multimedya*, 32.

¹⁵ Oğuzman - Barlas, *Medeni Hukuk*, 169; Akıntürk - Ateş, *Medeni Hukuk*, 33; Kandemir, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*, 76; Eraslan Özkaya, *Eşya Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024), 35; Ercan, “Fikri Hak”, 380.

¹⁶ Dilara Selçok, *Eser Sahibinin Manevi Haklarının İhlali Halinde Manevi Tazminat* (Ankara, 2022), 15; Türay, *Tecavüz Suçları*, 39; Turan, *Cezai Himaye*, 53; Karademir, *Çalışanlar*, 22; İlhami Güneş, *Uygulamada Fikir ve Sınai Mülkiyet Hakları ve Haksız Rekabet Davaları* (Ankara, 2023), 271; Lale Ayhan İzmirli, *Avrupa Birliği ve Türk Hukuklarına Göre İnternet Ortamında Fikri Mülkiyet Haklarının İhlali ve Korunması* (Ankara, 2012), 130.

¹⁷ Suluk vd., *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 110; Ayrıca bkz. Atar, *Yayma Hakkı*, 69-70; Hasan Kadir Yılmaztekin, “Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Uyarınca Eser Sahipliği ve Hak Sahipliği ile Bunların Tecavüz Davaları Bağlamında Davacı Sıfatına Etkileri”, *Adalet Dergisi* 65 (2020), 509; Küçükali – Küçükali, *Şematik*, 31; Dinç, *Ticaret Şirketi*, 62; Ceritoğlu Sengel, *İntihal ve Esinlenme*, 39; Savaş, *Hak Sahipliği*, 73; Keskin, *Miras*, 41.

Eser sahibinin eser üzerindeki hakları, manevi ve mali haklar olmak üzere FSEK'te sınırlı sayıda düzenlenmiştir. FSEK'in 13. maddesi uyarınca eser sahiplerinin mali ve manevi hakları bu kanun kapsamında korunmaktadır¹⁸. Aşağıda eser sahibinin mali ve manevi hakları ayrı başlıklar altında ele alınmaktadır.

2. Eser üzerindeki manevi haklar

Eser sahibinin manevi hakları, FSEK'in 14 ila 17. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Fikri mülkiyet hukuku açısından, manevi hakların eser sahibinin kişiliğinde doğması için eserin alenileşmiş olması şart değildir¹⁹. Bu haklar, eserin eser sahibi tarafından oluşturulmasından sonra kendiliğinden doğmaktadır. FSEK'te manevi haklar sınırlı sayıda sayılmaktadır ve bu haklar haricinde yeni bir hak yaratılması mümkün değildir²⁰. FSEK kapsamında eser sahibinin altı tane manevi hakkı bulunmaktadır. Bunlar, kamuya sunma hakkı, eser sahibi olarak tanıtılma hakkı, eserde değişiklik yapılmasını önleme hakkı, eserin aslına ulaşma hakkı, sergileme hakkı ve eseri tahrip etmeyi önleme hakkıdır²¹. Eser sahibinin manevi hakları, mutlak hak niteliğinde olup²² herkese karşı ileri sürülebilir. Eser sahibi manevi haklarını devredemez, haklarından feragat edemez yahut herhangi bir hukuki işleme konu yapamaz²³.

3. Eser üzerindeki mali haklar

Eser sahibinin mali hakları, FSEK'in 21 ila 25. maddeleri arasında sınırlı sayıda sayılmış olup bu haklar haricinde yeni bir hak kategorisi oluşturulması söz konusu değildir²⁴. Eser sahibinin mali hakları, işleme hakkı (FSEK m. 21), çoğaltma hakkı (FSEK m. 22), yayma hakkı (FSEK m. 23), temsil hakkı (FSEK m. 24) ve işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkıdır (FSEK m. 25)²⁵. Mali haklar, eser sahibinin eserden ekonomik olarak faydalanmasını ve eser üzerindeki üçüncü kişilerin tasarruflarını engelleyebilmesini sağlayan inhisari nitelikteki mutlak haklardır. Buna göre eser sahibine münhasıran tanınan eserden faydalanma hakkı, FSEK'te düzenlenen mali haklar ile sınırlıdır. Ancak eser henüz alenileşmemiş ise, her ne şekilde ve tarzda olursa olsun faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir.

II. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Uyarınca Eser ve Eser Üzerindeki Hakların Teminat Olarak Gösterilmesi

A. Genel olarak

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 61 ve 62. maddelerinde rehin işleminin konusunu oluşturabilecek ve oluşturamayacak fikir ve sanat eserleri ve bu eserler üzerindeki haklar belirtilmiştir. Bir diğer ifadeyle Kanun Koyucu, fikri eserlerin ve bu eserler üzerindeki hakların niteliği ve özelliklerini göz önünde bulundurarak bazı durumlarda rehin işleminin yapılmasına müsaade etmemiş ve rehne konu olabilecek durumları açık bir şekilde düzenlemiştir.

B. Rehin işleminin caiz olduğu haller

1. Genel olarak

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 62. maddesinde, fikir ve sanat eserlerinin maddi (cismani) ve gayri

¹⁸ Öcal Apaydın, "FSEK", 1408; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 161; Suluk vd., *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 114; Bozbel, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 71; Ali Demirbaş, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Eser Sahibinin Mali Haklarına Tecavüz Halinde Hak Sahibine Sağlanan Hukuki Koruma* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1Basım, 2015), 13; Aslan, *Ayni Şermaye*, 41 vd.; Kaynak Balta, *Yapay Zeka*, 34; Küçükali – Küçükali, *Şematik*, 34; Turan, *Cezai Himaye*, 64; Ceritoğlu Sengel, *İntihal ve Esinlenme*, 42; Dalyan, *Bilgisayar*, 114 vd.

¹⁹ Muhammet Alparslan Budak, *Fikri Mülkiyet Hukukunda Eser Sahibinin Mali Hakları ve Mali Hakların İhlalinde Açılacak Davalar* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2023), 143; Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun bir kararında, "5846 Sayılı FSEK'nun 14,15,16 ve 17. Maddelerinde sayılan eser sahibinin manevi hakları; eser ile sahibi arasındaki bağ nedeniyle eser sahibinin kişiliğine bağlı olarak oluşan ve herkese karşı ileri sürülebilen mutlak ve inhisari yetkililerdir. Anılan hak ve yetkilerin Medeni Hukuk'ta tanımlanan ve MK'nun 24. ve BK'nun 49. maddeleri ile korunan kişilik haklarından farkı, fikri hukuk alanında eser sahibinin manevi haklarının doğumu için alenileşmiş bir eserin varlığını gerektirmesidir" şeklinde ifadelere yer verilmiştir. Bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (Yargıtay), K. 2008/393 (28 Mayıs 2008)

²⁰ Selçuk, *Manevi Hakların İhlali*, 35; Ayrıca bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu (Yargıtay), K.2020/508 (08 Aralık 2020)

²¹ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 162 vd.; Selçuk, *Manevi Haklar*, 30 vd.; Küçükali – Küçükali, *Şematik*, 35 vd.; Turan, *Cezai Himaye*, 65 vd.; Karademir, *Çalışanlar*, 30; Ceritoğlu Sengel, *İntihal ve Esinlenme*, 46; Ayhan İzmirli, *İnternet Ortamı*, 135 vd.; Keskin, *Miras*, 57 vd.; H. Gürbüz Sarı, *Bilgisayar Yazılımlarındaki Fikri Hakların Korunması ve Ticarileştirilmesi* (Ankara, 2023), 61 vd.; Varlı, *Üç Kat*, 69 vd.; Dalyan, *Bilgisayar*, 115 vd.

²² Fırat Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2008), 287; Öcal Apaydın, "FSEK", 1408; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 161; Demirbaş, *Mali Haklar*, 7.

²³ Kandemir, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*, 76; Suluk vd., *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 116; Musa Yıldırım, *Gayrimaddi Haklar ve Vergilendirmesi* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011), 39.

²⁴ Örnek karar için bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu (Yargıtay) K.2020/508 (08 Aralık 2020); Varlı, *Üç Kat*, 95.

²⁵ Öcal Apaydın, "FSEK", 1408; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 180; Bozbel, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 72; Ercan, "Fikri Hak", 385; Demirbaş, *Mali Haklar*, 15; Küçükali – Küçükali, *Şematik*, 38 vd.; Turan, *Cezai Himaye*, 76 vd.; Karademir, *Çalışanlar*, 31; Ceritoğlu Sengel, *İntihal ve Esinlenme*, 55; Ayhan İzmirli, *İnternet Ortamı*, 140 vd.; Keskin, *Miras*, 69 vd.; Sarı, *Ticarileştirme*, 71 vd.; Varlı, *Üç Kat*, 100 vd.

maddi (soyut) unsurlarından rehin konusunu oluşturabilecek fikir ve sanat eserleri ve bu eserler üzerindeki haklar sayılmıştır. Buna göre, fikir ve sanat eserinin maddi unsurunu oluşturan alenileşmiş bir eserin müsveddesi veya aslı ve yayımlanmış bir eserin çoğaltılmış nüshaları ve fikir ve sanat eserinin gayri maddi unsurunu oluşturan eser sahibinin korunmaya layık olan manevi menfaatlerini ihlal etmemek şartıyla alenileşmiş bir eser üzerindeki mali haklar ve eser sahibinin mali haklara dair hukuki muamelelerden doğan para alacakları, FSEK m. 62 kapsamında akdi ve kanuni rehlin konusunu oluşturabileceklerdir²⁶.

2. Alenileşmiş eserin müsveddesi ve aslı

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 62. maddesinde rehlin konusunu oluşturabilecek olan unsurlar arasında alenileşmiş bir eserin müsveddesi veya aslı düzenlenmiştir. Bu kapsamda, rehlin konusunu oluşturabilecek olan eserin maddi, fiziki ve cismani varlığının olması gerekmektedir. Kanunda düzenlenen eserin aslı, eseri meydana getiren kişinin düşüncesinin fiziki olarak ifade edilmesidir. Eserin aslı aynı zamanda eseri meydana getiren kişi tarafından eserin ortaya çıkarıldığı ilk haldir, eserin orijinalidir. Başka bir deyişle, bir sanatçı tarafından heykelin, fotoğrafın veya bir tablonun ortaya çıktığı ilk an, eserin aslı meydana gelmiş olmaktadır²⁷.

Müsvedde ise karalama, karalanmış şey, taslak veya hızlıca yazılmış yazı olarak tanımlanmaktadır²⁸. FSEK açısından ise müsvedde, hızlıca yazılmış ve sonradan temize çekilecek yazı, taslak, çizim veya örnek şeklinde tanımlanabilir²⁹. FSEK'in 61 ve 62. maddeleri kapsamında düzenlenen eserin müsveddesi eser sahibinin düşüncelerini maddi ve fiziki olarak meydana getirdiği ve düşüncelerin iki boyutlu olarak ortaya çıktığı ilk haldir. Fikir ve sanat eserleri genellikle iki boyutlu olarak ortaya çıkmaktadır. İlim ve sanat eserleri, resim, fotoğraf ve tablo gibi çizgilerle ifade edilen güzel sanat eserleri buna örnek gösterilebilir. Ayrıca, FSEK'te eserin müsveddesi, çoğaltılmaya elverişli olan eserlerin aslı veya orijinali bakımından da kullanılmaktadır. Başka bir deyişle, bir ilim ve edebiyat eserinin ilk halinin bilgisayarda ya da daktiloda yazılması da eserin müsveddesi olarak kabul edilmektedir. Güzel sanat eserleri açısından ise eser sahibi tarafından yapılan çizimler ve eskizler eserin müsveddesi olarak kabul edilmektedir³⁰.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında bir eserin müsveddesinin veya aslının rehin konusu olabilmesi için eserin alenileşmiş olması gerekmektedir³¹. Eserin aslı, müsveddesi veya çoğaltılmış nüshası alenileşmiş olduğu takdirde akdi veya kanuni rehne konu olabilecektir. Alenileşme kavramı, bir düşüncenin eser sahibi tarafından fiziki olarak meydana getirilmesi akabinde halk ile paylaşılması olarak tanımlanabilir³². Bu tanımdan yola çıkarak eserin alenileşmesi için iki unsurun arandığı ifade edilebilir. Bunlar, umumun esere erişimi ve eser sahibinin rızasıdır³³. FSEK'te bu kavramlar açıkça düzenlenmemiştir. Üçüncü kişilerin esere erişimi, eseri görerek, dinleyerek veya okuyarak esere ulaşmasıdır³⁴. Eser sahibinin rızası ise eser sahibinin manevi haklarından biri olan umuma arz salahiyeti ile doğrudan ilgilidir³⁵. Buna göre, bir eserin alenileşmesi için eser sahibinin manevi haklarından biri olan umuma arz salahiyeti yetkisini kullanması gerekmektedir. FSEK'in "umuma arz salahiyeti" başlıklı 14. maddesine göre, "eserin umuma arz edilip edilmemesini, yayımlanma zamanını ve tarzını münhasıran eserin sahibi tayin eder." Bu kapsamda, bir eserin alenileşmesi farklı yollarla olabilir. Örneğin bir eser, eser sahibi tarafından veya onun izni ile üçüncü kişi tarafından televizyon,

²⁶ Mustafa Ateş, *Fikrî Haklarla İlgili Hukukî İşlemler* (Fsek 48 – 65) (Ankara: Seçkin Yayıncılık, Güncellenmiş 2. Baskı, 2023), 362; Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, 114; Öcal Apaydın, "FSEK", 1419; Özkaya, *Eşya Hukuku*, 36; Yargıtay Ceza Genel Kurulu (Yargıtay), K. 2020/397 (8 Aralık 2020): "Eser sahibi iktisadi ve hukuki bakımdan birbirinden müstakil olan mali haklarla ilgili, bütün olarak veya ayrı ayrı sözleşme ve tasarrufla bulunabilir. Mali hakların bir kısmı veya tamamı, eser sahibi tarafından devredilebilir. Üzerinde basit veya tam ruhsat kurulabilir. Eser sahibi mali hakları bizzat kendisi de kullanabilir. Tasarruf işlemleri ile kullanıma yönelik eylemleri eser sahibi bizzat kendisi yapabileceği gibi, özetle yetki verdiği bir vekili yahut bir meslek birliği aracılığıyla da gerçekleştirebilir. Eser sahibine tanınan mali haklar miras yoluyla intikal eder, rehin, haciz ve hapis gibi işlemlere konu olabilir."

²⁷ Ateş, *Hukukî İşlemler*, 362.

²⁸ Türk Dil Kurumu, "Sözlük tanımı", <https://sozluk.gov.tr/>, E. T. 19 Şubat 2025.

²⁹ Ateş, *Hukukî İşlemler*, 362.

³⁰ Ateş, *Hukukî İşlemler*, 363.

³¹ Budak, *Davalar*, 144; Yargıtay'ın 2006/4529 esas numaralı kararında da "fikir ve sanat eserlerinin haczi konusu FSEK'in 61 ve 62. maddelerinde düzenlenmiş olup temel kıstas eserin alenileşmiş olmasıdır." şeklinde hüküm verilmiştir. Bu hüküm gereğince de fikir ve sanat eserlerinin rehni için de eserin alenileşmiş olması gerekmektedir. Eserin müsveddesinin rehin konusu olabilmesi için eserin alenileşmiş olması gerekmektedir. Eserin tamamlanmadan önceki haline ait müsveddenin rehlin konusu olup olmayacağının incelenmesi gerekmektedir. Eserin tamamlanmadan önce alenileşmiş olması durumunda, eserin müsveddelerinin eserin tamamlanmasını önleyecek şekilde rehne konu olması düşünülemez. Bu durum eser sahibinin kişilik haklarını ihlal ettiği gibi; tamamlanmayan bir eser üzerinde tasarrufla bulunulmayacağına dair FSEK'in 48. maddesini de ihlal etmektedir. Bundan dolayı, eserin müsveddesinin rehni, tamamlanmış eserler açısından söz konusudur." Karar için bkz. Yargıtay 21. Hukuk Dairesi (Yargıtay) K. 2007/2357 (20 Şubat 2007); Akil, "Cebri İcra", 109.; Şafak N. Erel, *Türk Fikir ve Sanat Hukuku* (Ankara, 2009), 157.

³² Suluk vd., *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 114.

³³ Budak, *Davalar*, 144; Suluk vd., *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 114.

³⁴ Suluk vd., *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 128.

³⁵ Akil, "Cebri İcra", 105; Öcal Apaydın, "FSEK", 1419; Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, 107; Levent Yavuz vd., *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2. Cilt, 2. Baskı, 2014), 1847; Nagehan Tüysüz, *Fikri Hakların Haczi ve Paraya Çevrilmesi* (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017), 105.

radio, dergi veya diğer kitle iletişim araçları kullanılarak aleni hale getirilebilir. Diğer bir deyişle, bir eserin alenileşmesi, eser sahibinin rızası dâhilinde, çeşitli kitle iletişim araçları ve yöntemleri kullanılarak eserin halka sunulmasını sağlayan tüm fiilleri kapsayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır³⁶.

Bir eserin eser sahibi veya üçüncü kişi tarafından alenileşmiş olmasına her zaman hukuki sonuç bağlanmamaktadır. Hukuk düzeni tarafından eserin alenileşmiş olmasına hüküm ve sonuç bağlanabilmesi için eserin hukuken alenileşmiş olması gerekmektedir. Bir eserin hukuken alenileşmiş sayılabilmesi için eser sahibinin serbest iradesi ile bizzat kendisi veya onun izni ile üçüncü kişiler tarafından eserin halka arz edilmesi gerekmektedir³⁷. Diğer bir deyişle, eser sahibinin serbest iradesi ile eserin alenileşmesi için birtakım davranışlarda bulunması gerekir. Bu bağlamda, eser sahibi veya onun izni ile üçüncü bir kişi tarafından eserin yayımlanması, eserin temsil edilmesi veya halk ile paylaşılması sonucunda eser hukuk düzeni açısından alenileşmiş kabul edilir³⁸. Eser sahibinin rızası olmadan üçüncü bir kişi tarafından eserin yayımlanması, temsil edilmesi veya farklı yöntemler ile halka sunulması sonucunda eser alenileşmiş olsa bile hukuken alenileşmiş sayılmamaktadır. Bundan dolayı da anılan eserler rehin hakkının konusunu oluşturamazlar³⁹.

Yukarıda ifade edildiği üzere, bir eserin akdi ve kanuni rehin hakkının konusunu oluşturabilmesi için eserin kural olarak alenileşmiş olması gerekmektedir. Bunun istisnasını ise sinema eserleri oluşturmaktadır⁴⁰. Başka bir deyişle, eser sahibinin veya mirasçılarının birinin mülkiyeti altında bulunan henüz alenileşmemiş bir sinema eserinin müsvedde veya asılları, kanuni veya akdi rehin hakkının konusunu oluşturabileceklerdir (FSEK m. 61/1). Zira sinema eserleri alenileşmemiş olsa bile çoğu zaman geniş çevreler tarafından bilinmektedir. Bu eserler tamamlandıkları anda ise eser sahibi açısından ticarete hazır ekonomik bir malvarlığı olmaktadır. Bundan dolayı da sinema eserlerinin alenileşme şartından muaf tutularak rehin sözleşmesinin konusu olması mümkündür⁴¹.

3. Yayımlanmış bir eserin çoğaltılmış nüshaları

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 62. maddesi gereğince yayımlanmış bir eserin çoğaltılmış nüshaları da rehin konusu olabilmektedir. Bu hüküm gereğince eserin çoğaltılmış nüshalarının rehin konusu olabilmesi için eserin yayımlanmış olması gerekmektedir. FSEK'in 62. maddesi ile bağlantılı olarak yayım kavramı FSEK'in 7/2. fıkrasında açıklanmıştır. Söz konusu maddeye göre bir eserin aslından çoğaltma ile elde edilen nüshaları hak sahibinin rızasıyla satışa çıkarma veya dağıtma yahut diğer bir şekilde ticaret mevkiine koyma suretiyle umuma arz etmek eserin yayımlanması sayılmaktadır⁴². Diğer bir deyişle, eserin aslından çoğaltılan nüshaların satışa sunulmasına veya halka arz edilmesine yönelik eylemler sonucunda eser yayımlanmış kabul edilir. Yayımlanmış bir eserin nüshalarına örnek olarak basılmış kitaplar, notalar, minyatür biblolar gösterilebilir⁴³.

Eserin hukuk düzeni tarafından kabul edildiği şekilde yayımlanmış sayılabilmesi için yayım faaliyetlerinin eser sahibi tarafından bizzat veya onun izni ile üçüncü kişiler tarafından gerçekleştirilmesi gerekir⁴⁴. Eser sahibinin rızası olmadan yapılan yayıma ilişkin faaliyetler FSEK kapsamında yayım faaliyeti olarak kabul edilmemektedir. Diğer bir ifadeyle, eser sahibinin rızası olmadan yayımlanmış eserler hukuki olarak yayımlanmış kabul edilmemektedir⁴⁵.

4. Alenileşmiş eser üzerindeki mali haklar

Rehin konusunu oluşturabilecek unsurlardan biri de eser sahibinin korunmaya layık olan manevi menfaatlerini ihlal etmemek şartıyla alenileşmiş bir eser üzerindeki mali haklardır (FSEK m. 62).

³⁶ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 363; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 165; Örnek karar için bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (Yargıtay), K. 2019/373 (28 Mart 2019).

³⁷ Örnek karar için bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (Yargıtay), K. 2021/865 (29 Haziran 2021).

³⁸ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 364.

³⁹ Güneş, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 189; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1847; Tüysüz, *Haciz*, 107.

⁴⁰ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 364.

⁴¹ Akil, "Cebri İcra", 107.

⁴² Öğretideki bir görüşe göre, eserin nüshalarının yayımlanmadan halka sunulması durumunda, söz konusu nüshalar rehin konusu olamaz. Bu görüşü savunan yazarlar, FSEK'in 62. maddesinin 1. fıkrasının lafzını dikkate almaktadır. Bkz. Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 247; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1830-31; Doktrindeki bir diğer görüşe göre ise bir eserin çoğaltılmış nüshalarının yayım dışında başka bir yöntemle halka sunulması durumunda da eserin çoğaltılmış nüshaları alenileşmiş sayılır. Bu görüşe göre kanun koyucu, bir eserin çoğaltılmış nüshalarının rehin konusunu oluşturabilmesi için alenileşmiş olmasını aramaktadır. Bu kapsamda yayım, eserin alenileşmesi için kullanılan yöntemlerden biridir. Örneğin bir ilim ve edebiyat alanındaki bir eserin, sahibi veya onun izni ile üçüncü kişi tarafından çoğaltılmadan veya nüshaları satışa sunulmadan, internet ortamında halka arz edilmesi durumunda da eser alenileşmiş sayılmaktadır. Bu şekilde alenileşen bir eserin nüshalarının yayımlanmadan da kanuni veya akdi rehin konusunu oluşturması mümkündür. Ancak herhangi bir şekilde alenileşmeyen bir eserin çoğaltılmış nüshalarının akdi veya kanuni rehne konu olması mümkün değildir. Detay için bkz. Ateş, *Hukuki İşlemler*, 365.

⁴³ Öcal Apaydın, "FSEK", 1421; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 247; Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, 109; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1854.

⁴⁴ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (Yargıtay), K.2019/373 (28 Mart 2019).

⁴⁵ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 365; Öcal Apaydın, "FSEK", 1421; Tüysüz, *Haciz*, 106.

Yukarıdaki bölümlerde de ifade edildiği üzere eser sahibinin mali hakları; işleme hakkı, çoğaltma hakkı, yayma hakkı, temsil hakkı ve işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkı olmak üzere beş tanedir. Buna ek olarak eser sahibinin güzel sanat eserlerinin satış bedellerinden pay alma hakkını da mali haklar arasında saymak mümkündür (FSEK m. 45).

Eser üzerindeki mali haklar, eserin maddi boyutundan bağımsızdır. Bu haklar, gayri maddi, ekonomik ve hukuki değere sahiptir. Bundan dolayı da eser sahibi tarafından bu hakların tasarruf işlemlerine konu edilebilmesi mümkündür. Bu bağlamda eser sahibi veya mirasçısı kendilerine kanunen tanınan mali hakları süre, yer ve muhteva itibarıyla mahdud veya gayrimahdud, karşılıklı veya karşılıksız olarak başkalarına devredebilir⁴⁶. Yine eser üzerindeki mali haklar kanuni ve akdi rehne konu olabilir⁴⁷. Ancak, mali haklar üzerinde kanuni veya akdi rehin kurulması durumunda eser sahibinin korunmaya layık olan manevi menfaatlerinin ihlal edilmemesi gerekir.

Mali hakların rehne konu olması kuralının istisnasını FSEK'in 45. maddesinde düzenlenen eser sahibinin güzel sanat eserlerinin satış bedellerinden pay alma hakkı oluşturmaktadır. Bu hak, manevi haklar gibi rehnin konusu olamaz. Güzel sanat eserlerinin yeniden satılması sonucunda elde edilen pay alma hakkı, başkasına devir ve temlik edilemez⁴⁸. Bundan dolayı da yeniden satıştan pay alma hakkı FSEK'in 62. maddesi uyarınca rehin hakkının konusu olamasa da FSEK'in 45. maddesindeki şartların gerçekleşmiş olması durumunda eser sahibi veya mirasçısı lehine doğan alacak hakkı rehnin konusunu oluşturabilir⁴⁹.

Fikir ve sanat eserleri üzerindeki mali haklarda bölünebilirlik ilkesi geçerlidir⁵⁰. Bundan dolayı FSEK'in 20. maddesine göre mali haklar, birbirinden bağımsız nitelikte olup bunlardan birinin tasarrufu veya kullanılması diğer hakka etki etmez. Örneğin eser sahibi mali haklarından olan çoğaltma hakkını üçüncü kişiye devredip temsil hakkını kendisinde tutabilir⁵¹. Benzer şekilde, rehin hukukuna egemen olan belirlilik ilkesi uyarınca, eser sahibi, mali haklarının birini veya tamamını tek tek göstermek suretiyle rehin sözleşmesinin konusu yapabilir⁵².

Mali hakların rehnin konusu olabilmesi için eserin alenileşmiş olması gerekmektedir⁵³. FSEK'in 62. maddesinde de "*alenileşmiş bir eser üzerindeki mali hakların*" rehnin konusu olacağı açıkça vurgulanmaktadır. Eser sahibinin rızası ile alenileşmemiş eserler üzerinde doğan mali haklar, rehnin konusunu oluşturamazlar. Bunun istisnasını FSEK'in 61/2. fıkrasında belirtilen sinema eserleri oluşturmaktadır. Bu eserlerin aslının, müsveddesinin veya nüshalarının çoğaltılmış halleri alenileşme bile rehnin konusu olabilecekleri gibi, alenileşmemiş olan sinema eserlerinden doğan mali haklar da rehnin konusu olabileceklerdir⁵⁴.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 62. maddesi gereğince mali hakların rehnedilmesi mümkün olsa da mali hakların kullanılmasına ilişkin verilen ruhsatların rehne konu olup olamayacağına dair bir düzenleme FSEK'te bulunmamaktadır. Alenileşmiş bir eser üzerindeki mali haklara ilişkin rehin kurulması mümkün olduğundan mali hakların kullanılmasına ilişkin olarak verilen lisans/ruhsatların da rehnin konusu olabileceği doktrinde kabul edilmektedir⁵⁵. Nitekim Yargıtay 21. Hukuk Dairesi'nin bir kararında da lisans hakkının hacze konu olabileceği yönünde karar tesis edilmiş olup⁵⁶ bundan hareketle lisans hakkı üzerinde rehin kurulmasının da kanaatimizce mümkün olduğu ifade edilmelidir.

⁴⁶ Bilgehan Çetiner, *Teminat Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 800.

⁴⁷ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 380; Atar, *Yayma Hakkı*, 82; Yıldırım, *Gayrimaddi Haklar*, 38; Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2011/5461 (15 Kasım 2011): "*Davacının eser işletme belgesi ile dava dışı şirketlere verdiği müzik eserinin yayım ve çoğaltma kısaca telif hakları FSEK'in 20-25.maddeleri arasında düzenlenen mali haklardan bazılarındandır. Bu hakkın mali değeri olarak iflas masasına kaydının yapıldığı açıktır. Anılan yasanın 61. ve 62.maddelerinde haczi mümkün olan ve olmayan haller belirtilmiştir. Dava konusu eserlerin alenileşmiş olması ve yukarıda belirtildiği gibi eser sahibinin paradan gayri alacakları niteliğinde olmadığından haczi ve rehni mümkün olup bu bağlamda iflas masasına dahil edilmesine engel hal bulunmamaktadır.*"

⁴⁸ Canan Tanrıöver, *Fikri Mülkiyet Hukukunda Güzel Sanat Eseri Sahibinin Yeniden Satış Hakkı* (Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010), 65.

⁴⁹ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 366.

⁵⁰ Cahit Suluk, *Fikri Mülkiyet Yazıları I- Mütalaalarım (2001-2020)* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 67.

⁵¹ Akil, "Cebri İcra", 111; Erel, *Sanat*, 158; Ahmet Kılıçoğlu, *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar* (Ankara, 2006), 237.

⁵² Sirmen, *Eşya Hukuku*, 648; Belirlilik ilkesi uyarınca, malvarlığının tamamı veya bir kısmı üzerinde genel bir rehin tesis edilemez. Rehne konu olan unsurların belirlenebilir olması gerekmektedir. Nomer – Ergüne, *Eşya Hukuku*, 242.

⁵³ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 367; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 608.

⁵⁴ Öcal Apaydın, "FSEK", 1421.

⁵⁵ Arslanlı, *Dersler*, 198; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 610; Şafak N. Erel, *Türk Fikir ve Sanat Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2009), 325; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1855; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 232; Mustafa Tüysüz, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Çerçevesinde Fikri Haklar Üzerindeki Sözleşmeler* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2007), 71.

⁵⁶ Yargıtay 21. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K.2007/2357 (20 Şubat 2007): "*Fikir ve sanat eserlerinin haczi konusu FSEK'nun 61. ve 62. maddelerinde düzenlenmiş olup temel kıstas eserin "alenileşmiş olması"dır. FSEK'nun 61. maddesinde bir eserin "haczinin mümkün olmadığı durumlar, 62. maddesinde ise haczin mümkün olduğu durumlar düzenlenmiştir. Ne var ki, bu düzenlemelerde 'Lisans hakkının' haczine ilişkin açık bir hüküm bulunmamakla birlikte, anılan maddeler ve İİK 82. maddesinin genel hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Lisans hakkının haczini engelleyen bir durumun söz konusu olmadığı Lisans hakkının da hasılat kirası hükümleri çerçevesinde kiracının (Lisans alanın) borcundan dolayı haczi mümkün olduğu sonucuna varılmaktadır. Lisans hakkını paraya çevrilmesinde ise yine İİK 94 ve 121 maddelerinde açık hüküm bulunmamakla birlikte (satışın yapılması ve satış usulü icra mahkemesinden sorularak) FSEK'nun 62. 1/3. maddesi kıyasen uygulanmakla eser sahibinin korunmaya layık menfaatlerinin ihlal edilmemesi şartı burada da aranılmak suretiyle mahkemece kararlaştırılmalıdır.*"

5. Mali haklara dair hukuki işlemlerden doğan para alacakları

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 62/4'e göre eser sahibinin mali haklara dair hukuki muamelelerden doğan para alacakları rehnin konusunu teşkil edebilir. Bu hükümde bahsedilen para alacakları, ekonomik ve hukuki niteliğe sahiptir. Bunun yanında bu alacaklar mali haklarla bağlantılı olup mali haklara ilişkin hukuki işlemlerden doğmuşlardır. Bu kapsamda mali hakların devredilmesi, kiralanması, ödünç verilmesi gibi mali haklara dair hukuki işlemlerden doğan para alacaklarının rehni, FSEK'in 62. maddesi gereğince mümkündür⁵⁷. Ayrıca mali hakların kullanılması bakımından verilen ruhsatlardan doğan para alacaklarının da rehne konu olabileceği kabul edilmektedir⁵⁸.

Eser sahibinin mali hakları üzerindeki tasarruflarından kaynaklanan para alacaklarının rehnin konusu olabilmesi için eserin alenileşmiş, yayımlanmış yahut eserin sahibi tarafından tamamlanmış olması aranmamaktadır. Bu bağlamda, FSEK'in 50. maddesi gereğince *"tasarruf muamelelerine dair taahhütler eser henüz vücuda getirilmeden önce yapılmış olsa dahi geçerlidir"* hükmünün dikkate alınması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle eser sahibi tarafından eserin ileride meydana getirilmesi konusunda taahhüt verilmesi halinde, söz konusu eser üzerindeki mali haklara dair yapılan hukuki işlemlerden doğan para alacaklarının da rehne konu olabilmesi mümkündür⁵⁹.

C. Rehin işleminin caiz olmadığı haller

1. Genel olarak

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 61. maddesinde rehin işleminin konusu olamayacak fikir ve sanat eserleri ve bu eserler üzerindeki haklar belirtilmiştir. Bu maddeye göre, *"eser sahibinin veya mirasçılardan birinin mülkiyeti altında bulunan henüz alenileşmemiş bir eserin müsvedde ve asılları, sinema eserleri hariç olmak üzere birinci bentte zikredilen eserler üzerindeki mali haklar ve eser sahibinin mali haklara dair hukuki muamelelerden doğan paradan gayri alacakları kanuni veya akdi rehnin konusunu oluşturamazlar. Ayrıca, eser sahibinin manevi hakları ve Kültür ve Turizm Bakanlığı nezdinde kaydına ve tesciline ilişkin belgeler de rehin konusu yapılamaz"*⁶⁰. Rehin işleminin caiz olmadığı bu haller, aşağıda ayrı başlıklar altında açıklanmaktadır.

2. Manevi haklar

Yukarıda da ifade edildiği üzere; manevi haklar, eser ve eser sahibi arasında oluşan bağ neticesinde eser sahibinin kişiliğine sıkı sıkıya bağlı olarak ortaya çıkan ve herkese karşı ileri sürülebilen mutlak haklardır⁶¹. Eser sahibinin manevi hakları; eseri kamuya sunma hakkı, eser sahibi olarak tanıtılma hakkı, eserde değişiklik yapılmasını önleme hakkı, sergileme hakkı, eseri tahrip etmeyi önleme hakkı ve eser sahibinin eserin aslına ulaşma hakkıdır.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında eser sahipliğinden ortaya çıkan bu manevi haklar, ölüme bağlı veya sağlararası tasarruf işlemlerine konu olamayacaklarından bu hakların devri, miras yoluyla intikali, temlik veya rehni mümkün değildir⁶². Esasen FSEK'te manevi hakların rehne konu olmayacağı açıkça düzenlenmemiş olsaydı dahi TMK hükümleri kapsamında bu sonuca ulaşmak mümkün olurdu. Zira TMK'nın 954. maddesi uyarınca, hakların rehnedilebilmesi için rehne konu hakkın bağımsız olarak temlike elverişli ve ekonomik bir değerinin bulunması gerekmektedir. Ancak eser sahibinin manevi hakları, bu hakların doğası gereği parayla değerlendirilebilecek nitelikte olmadığı gibi devredilmeye elverişli de değildir. Bundan dolayı, hak rehnine ilişkin temel şartları sağlamayan manevi hakların, rehin hakkının konusunu oluşturması mümkün değildir. Bir diğer ifadeyle FSEK md. 61 kapsamında eser sahibinin manevi haklarının rehnedilememesi kuralı, TMK'nın 954. maddesinde düzenlenen temel ilkenin bir yansımasıdır.

⁵⁷ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 367 - 380; Öcal Apaydın, "FSEK", 1422.

⁵⁸ Erel, *Türk Fikir ve Sanat Hukuku*, 326; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 611; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1861.

⁵⁹ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 368; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1861; Ayrıca bkz. Ergüne, *Teslime Bağlı Taşınır Rehni*, 117; Hilal Rabia Yıldız, *Alacak Rehninin Kurulması* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2024), 47. Yargıtay'ın bir kararında şu ifadelere yer verilmiştir: *"BK'nun 355. maddesine göre sipariş edilenin aynı zamanda FSEK hükümleri uyarınca bir eser olması halinde; sipariş veren iş sahibi eseri teslim almakla sadece eserin fiziki mülkiyetinden kaynaklanan tasarruf yetkisine haiz olup, eser sahibine tanınan mali hakların sahibi değildir. Bu sebeple, iş sahibi eserden kaynaklanan mali hakları bizzat kullanamayacağı gibi bu hakkı başkasına da devredemez. Ancak bu hakların devri veya kullanma yetkisinin devri bir sözleşme ile kararlaştırılabilir. Aynı yasanın 50. maddesi uyarınca 48 ve 49. maddelerde sayılan tasarruf muamelelerine dair taahhütler eser vücuda getirilmeden önce yapılmış olsa dahi geçerlidir. Yine FSEK'nin 52. maddesi uyarınca mali hakları dahil sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır."* (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K.2005/10524 (31 Ekim 2005) Karara ilişkin detaylı bilgi için bkz. Tüysüz, *Sözleşmeler*, 72.

⁶⁰ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 310; Öcal Apaydın, "FSEK", 1416.

⁶¹ Selçok, *Manevi Hakların İhlali*, 34.

⁶² Kandemir, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*, 77; Selçok, *Manevi Hakların İhlali*, 41; Ergüne, *Teslime Bağlı Taşınır Rehni*, 37. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (Yargıtay), K.2019/373 (28 Mart 2019).

3. Eser sahibi veya mirasçısının mülkiyetinde bulunan alenileşmemiş eser asılları ve müsveddeleri

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 61. maddesinde eserin aslının veya müsveddelerinin rehnin konusu olabilmesi için alenileşme unsuru aranmaktadır⁶³. Buna göre, eser sahibinin veya mirasçılardan birinin mülkiyetinde bulunan eserin asıllarının veya müsveddelerinin alenileşmemiş olması durumunda bu unsurların rehnin konusu olması mümkün değildir. Nitekim bir eserin hukuken alenileşmiş sayılabilmesi için eser sahibinin iradesi ile bizzat kendisi veya onun izni ile üçüncü kişiler tarafından eserin halka arz edilmesi gerekmektedir⁶⁴. Alenileşmemiş bir eserin, eser sahibinin rızasıyla mülkiyetinin üçüncü kişiye devri durumunda eser alenileşmiş sayılacağından, bu eserin aslının ve müsveddelerinin rehnin konusu olması mümkündür. Bunun söz konusu olabilmesi için eserin aslı veya müsveddelerinin üçüncü kişiye intikalinin eser sahibinin rızasıyla gerçekleşmiş olması gerekir. Eser sahibinin rızası olmadan eserin üçüncü kişiye intikal etmesi durumunda ise eserin rıza olmadan alenileşmesi söz konusu olacaktır. Bu durum ise eser sahibinin manevi haklarından olan umuma arz salahiyeti ile bağdaşmayacaktır. FSEK'in 7. maddesi gereğince eser sahibinin rızası olmadan alenileşen eser hukuki açıdan alenileşmiş kabul edilmeyeceğinden rehnin konusunu oluşturmaz⁶⁵.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu çerçevesinde rehin tesis edilebilmesi için eser sahibinin rızasıyla alenileşme şartının aranmasındaki amaç, eser sahibinin rızası olmadan eserin alenileşmesinin engellenmesidir. O halde eser henüz alenileşmemiş olsa bile eser sahibinin rızası ile söz konusu esere ilişkin yapılan rehin sözleşmesi, katıldığımız görüş uyarınca eser sahibinin rehin alan tarafından eserin alenileştirilmesine izin verdiği şeklinde yorumlanabilecektir⁶⁶. Başka bir deyişle eser sahibi, manevi haklarından biri olan umuma arz salahiyetini sözleşmenin tarafı olan rehin alacaklısı aracılığı ile kullanmaktadır. Bu doğrultuda, kanunda açıkça belirtilmiş olmasa bile alenileşmemiş bir eserin eser sahibinin rızası ile akdi rehnin konusunu oluşturmaya mümkündür⁶⁷. Ancak eser sahibinin mirasçılarının mülkiyetinde bulunan alenileşmemiş bir eser açısından bu durum söz konusu değildir. Mirasçının alenileşmemiş bir eser üzerinde rehin tesis edebilmesi için ilk olarak eser sahibi tarafından kendisine verilen umuma arz yetkisini kullanarak eseri alenileştirmesi gerekmektedir⁶⁸. Bu takdirde mirasçılar söz konusu eser üzerinde rehin kurabilirler.

4. Eser sahibi veya mirasçılarının mülkiyetindeki eserin alenileşmemiş aslı ve müsveddesi üzerindeki mali haklar

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 61. maddesi gereğince eser sahibinin veya mirasçılardan birinin mülkiyetinde bulunan henüz alenileşmemiş bir eserin müsvedde ve asılları veya alenileşmemiş bir eserin çoğaltılmış nüshaları üzerindeki mali haklar rehnin konusu olamazlar. Bunun aksine sahibinin veya mirasçısının mülkiyetinde bulunan eserin alenileşmemiş aslı ve müsveddesi üzerindeki mali hakların kullanılmasına veya devrine ilişkin yapılan sözleşmelerden doğan para alacakları ise rehnin konusunu oluşturabilecektir. Buna ek olarak alenileşmemiş sinema eserleri üzerindeki mali haklar rehnin konusu olabileceklerdir⁶⁹.

5. Mali haklara dair hukuki muamelelerden doğan paradan gayri alacaklar

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu gereğince eser üzerindeki mali haklara dair hukuki işlemlerden doğan paradan gayri alacaklar da rehnin konusunu oluşturmazlar. Örneğin, çoğaltma ve yayma hakkına ilişkin olarak yapılan sözleşmede eserin çoğaltılmış nüshalarının bir kaçının eser sahibine verilmesi kararlaştırılmış ise bu nüshalar üzerinde rehin sözleşmesi yapılamayacaktır⁷⁰. İfade etmek gerekir ki bu hükmün isabetli olup olmadığı tartışmalıdır, zira mali haklara dair hukuki işlemlerden doğan paradan gayri alacakların bir kısmı da nitelik itibarıyla rehnin konusunu oluşturabilir⁷¹. Şöyle ki eser sahibinin mali haklarına dair hukuki işlemlerden doğan edim, nakdi veya aynı ödeme şeklinde

⁶³ Budak, *Davalar*, 144; Akil, "Cebri İcra", 109.

⁶⁴ Örnek karar için bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (Yargıtay), K. 2021/865 (29 Haziran 2021).

⁶⁵ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 369; Öcal Apaydın, "FSEK", 1418; Arslanlı, *Dersler*, 197; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 601; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1840; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 242; Yavuz Özkan, *Fikri Mülkiyet Haklarının Haczi* (Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016), 68.

⁶⁶ Doktrinde, eser sahibinin alenileşmemiş bir eser üzerinde rehin hakkı kurması durumunda sözleşmenin tarafına eserin alenileşmesi için yetki verdiği kabul edilir. Bundan dolayı da eser sahibinin FSEK'in 61. maddesinde sayılan hallerden olan alenileşmemiş eser üzerinde rehin hakkı kurulamayacağına dair korumadan feragat ettiği kabul edilmektedir. Bkz. Savaş Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Basım, 2012), 364; Ateş, *Hukuki İşlemler*, 369; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 605; Arslanlı, *Dersler*, 197; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1840; Alenileşmemiş eser üzerindeki mali hakların kanuni rehne konu olmayacağı kabul edilirken akdi rehne konu olacağı kabul edilmektedir. Detaylı bilgi için bkz. Fırat Bayezit, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamında Rehin Sözleşmesi ve Hükümleri* (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019), 318; Özkan, *Fikri Mülkiyet Haklarının Haczi*, 80.

⁶⁷ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 369; Arslanlı, *Dersler*, 197; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 605; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1840.

⁶⁸ Öcal Apaydın, "FSEK", 1418.

⁶⁹ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 369; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 243; Özkan, *Fikri Mülkiyet Haklarının Haczi*, 70; Tüysüz, *Haciz*, 118.

⁷⁰ Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 603; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1843; Öcal Apaydın, "FSEK", 1419.

⁷¹ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 369; Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, 229.

olabileceği gibi verme, yapma veya yapmamaya ilişkin bir edim de olabilir⁷². Örneğin, eser sahibi tarafından yazılan bir kitabın 2000 nüsha basılması durumunda bu nüshaların 100'ünün eser sahibine verilmesi kararlaştırılabilir. Bu durumda, bu edim çoğaltma ve yayma hakkına ilişkin olarak yapılan hukuki işlemlerden doğan paradan gayri alacak niteliğini haizdir. Sözleşmede bu tür bir edimin belirlenmesi halinde bu edimin rehnin konusu olmasına bir engel yoktur. Zira söz konusu unsurlar, taşınır eşya niteliğinde kabul edilecek olup TMK'nın taşınır rehnine ilişkin hükümleri uygulanacaktır. Bir diğer ifadeyle belirlenebilir, temlike elverişli ve parayla ölçülebilir olma unsurlarını taşıması hâlinde paradan gayri alacakların rehne konu olmasına esasında bir engel yoktur. Verdiğimiz örnek çerçevesinde düşünüldüğünde belirli miktar kitap nüshasının eser sahibine verilecek olması olumlu (verme) edim teşkil edip belirli, temlike elverişli ve parayla ölçülebilir niteliktedir. Dolayısıyla, söz konusu unsurların belirli olmaları, temlike elverişli olmaları ve ekonomik değerinin olmaları koşuluyla rehnin konusu olması mümkündür⁷³.

Eser sahibinin eserle ilgili olarak yaptığı hukuki işlemlerden bağımsız olarak ortaya çıkan diğer alacakların da rehnin konusu olması mümkündür. Nitekim rehne konu edilebilecek bir hakkın bağımsız olarak temlike elverişli ve ekonomik bir değerinin bulunması halinde bu unsurların da rehnin konusu olabilmesi mümkündür⁷⁴.

6. Fikir ve sanat eserlerinin kültür ve turizm bakanlığı nezdinde kaydına ve tesciline ilişkin belgeler

Fikir ve sanat eserlerinin Kültür ve Turizm Bakanlığı nezdinde kaydına ve tesciline ilişkin belgeler, rehnin konusunu oluşturmazlar. FSEK'in 13. maddesi gereğince zorunlu veya ihtiyari olarak kayıt veya tescile ilişkin olarak verilen belgeler, kurucu nitelikte olmayıp yalnızca ispat kolaylığı sağlamaya yöneliktir ve hakkın varlığına karine teşkil etmektedir. Ancak bu belgeler, senet, bono veya poliçe gibi kıymetli evrak niteliğine sahip değildir. Kayda ve tescile ilişkin bu belgeler, eser üzerindeki mali haklara ilişkin olmadıkları gibi ekonomik değere de sahip değildirler. Bundan dolayı bu belgeler üzerinde rehin kurulması mümkün değildir. Bu belgelerin rehnedilmesi suretiyle eserin aslının veya müsveddesinin rehnedilmesi söz konusu olmaz⁷⁵.

III. Eserin ve Eser Üzerindeki Mali Hakların Akdi Rehin İşlemine Konu Olması

A. Genel olarak

Fikir ve sanat eserleri ve bu eserler üzerindeki haklar, akdi veya kanuni rehnin konusunu oluşturabilir. Akdi rehin, tarafların iradeleri doğrultusunda ortaya çıkan sözleşmesel bir rehin türüyken kanuni rehinde ise rehnin sebebini kanun hükmü oluşturmakta olup tarafların iradesi sebep teşkil etmemektedir. Rehin hakkı, alacağa bağlı fer'i bir hak niteliğini haizdir⁷⁶ ve bir hukuki sebebin varlığı halinde doğar. Bu hukuki sebep, çoğu zaman sağlararası bir tasarruf olabileceği gibi kimi durumlarda ölüme bağlı bir tasarruf da olabilir⁷⁷. Açıklamak gerekirse rehin tesis edilebilmesi için öncelikle borçlandırıcı işlem niteliğinde olan rehin sözleşmesinin yapılması gerekir⁷⁸. Rehin sözleşmesinin kurulması 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda⁷⁹ ("TBK") bulunan sözleşmenin kuruluşuna ilişkin hükümlere tabidir⁸⁰. Rehin sözleşmesi, sözleşmenin tarafı olan rehin alacaklısına rehin kurulması için talep etme yetkisi tanırken; rehin borçlusu ise rehin konusu olan şey üzerinde alacaklı lehine rehin kurma borcu altındadır⁸¹.

⁷² Cansu Mete, "Taşınır Rehni", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 19/Özel Sayı (2017), 1439.

⁷³ Mete, "Taşınır Rehni", 1445; Zira her türlü borç için taşınır rehni kurulması mümkündür, bu doğrultuda verme edimlerine ilişkin unsurların ekonomik değer taşımaları halinde rehin konusu olması mümkündür. Taşınır rehni hakkında detaylı bilgi için bkz. Acar, *Rehin*, 224.

⁷⁴ Örneğin eser sahibinin mali haklarının ihlali sonucunda doğan tazminat alacakları rehne konu olabilir. Ancak eser sahibi ile eser arasındaki kişisel ilişkiden doğan manevi hakların ihlali sebebiyle ortaya çıkan tazminat alacaklarının rehne konu olamayacağı belirtilmektedir. Bkz. Ateş, *Hukuki İşlemler*, 370; Öcal Apaydın, "FSEK", 1419; Arslanlı, *Dersler*, 202; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 603; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1843.

⁷⁵ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 371.

⁷⁶ Bundan dolayı rehin hakkının varlığı alacağın varlığına bağlıdır. Bkz. M. Kemal Oğuzman vd., *Eşya Hukuku* (İstanbul: Filiz Kitabevi, Mevzuata Uyarlanmış 6. Baskı, 2023), 991; Sebnem Akipek Öcal, "Taşınır Rehni Sözleşmeleri ve Sözleşmelerde Şekil", *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 5/1 (2017), 84; Dilşad Keskin – Huriye Reyhan Demircioğlu, *Temel Hukuk Dizisi Medeni Hukuk – II (Eşya Hukuku – Miras Hukuku)* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024), 174; Ergüne, *Teslime Bağlı Taşınır Rehni*, 110; Yıldız, *Alacak Rehninin Kurulması*, 26; Oğuz Mescioğlu, "Türk Medeni Kanunu'nda Hak Rehni ve Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamındaki Hak Rehni ile Karşılaştırılması", *İstanbul Barosu Dergisi* 95/3 (2021), 247; Faruk Acar, *Rehin Hukuku Dersleri* (İstanbul: 2017), 10,39; A. Lale Şirmen, *Eşya Hukuku* (Ankara: 2016), s. 646; Nomer – Ergüne, *Eşya Hukuku*, 239.

⁷⁷ Ergüne, *Teslime Bağlı Taşınır Rehni*, 102.

⁷⁸ Öcal Apaydın, "FSEK", 1423; Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, 228; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1861; Tüysüz, *Haciz*, 125; Aslı Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi* (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2014), 54.

⁷⁹ Türk Borçlar Kanunu (TBK), Resmi Gazete 27836 (4 Şubat 2011), Kanun No. 6098

⁸⁰ Ergüne, *Teslime Bağlı Taşınır Rehni*, 108; Zeynep Damla Taşkın, *Mevduat Rehni Özelinde Alacak Rehni* (On İki Levha Yayıncılık, 2023), 152.

⁸¹ Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 27.

Rehnin konusu olabilecek ve olamayacak unsurlar FSEK'in 61 ve 62. maddelerinde belirtilmekle birlikte bu rehlin kurulması, ifası ve sona ermesi gibi hususlara dair FSEK'te bir düzenleme bulunmamaktadır. Bundan dolayı FSEK'in 62. maddesinin 1 ve 2. fıkrasında düzenlenen eserin müsveddesi, aslı ve çoğaltılmış nüshaları için teslim bağli taşınır rehni uygulanırken, FSEK'in 62. maddesinin 3. ve 4. fıkralarında düzenlenen mali haklar ve buna ilişkin hukuki işlemlerden doğan parasal alacaklar bakımından alacak hakkının rehnine ilişkin hükümler uygulanmaktadır⁸². Ayrıca TİTRK hükümleri uyarınca kurulacak rehinlerde TİTRK'in ilgili hükümleri de uygulama alanı bulacaktır. FSEK'te özel bir tescil süreci öngörülmediği için rehlin tescil edilmesi şartı, fikir ve sanat eserlerinin ve bunlar üzerindeki hakların rehninde söz konusu değildir⁸³.

Bu çerçevede aşağıda fikir ve sanat eserleri ve bu eserler üzerindeki haklar bakımından rehin sözleşmesi, uygulanacak hükümlere göre ayrı ayrı incelenecektir.

B. Taşınır rehni hükümleri kapsamında eserin müsveddesi, aslı ve çoğaltılmış nüshalarının (cismani şeyler) rehni

1. Genel olarak

Taşınır rehni, bir alacağı teminat altına almak amacıyla taşınır eşya, hak ve alacaklar üzerinde kurulabilir. Taşınır rehni ile rehin alacaklısı alacağını tahsil edemediği takdirde rehne konu olan şeyin paraya çevrilmesi yolu ile alacağını tahsil edebilmektedir⁸⁴. TMK'nın 939. maddesi ve devamında ise teslim bağli taşınır rehni düzenlenmektedir. Teslim bağli taşınır rehminin konusunu taşınırlar oluşturmaktadır⁸⁵. Bu bağlamda eserin aslı, müsveddesi ve çoğaltılmış nüshaları taşınır eşya kabul edildikleri için bunların rehninde TMK'nın taşınır rehnine ilişkin hükümleri uygulanır.

2. Rehin sözleşmesinin tarafları

Rehin sözleşmesi, iki taraflı borçlandırıcı işlemdir⁸⁶. Rehin sözleşmesinin tarafları, rehin alacaklısı ve rehin borçlusudur. Alacaklı, asıl alacağın alacaklısı olduğu gibi aynı zamanda rehin alacaklısıdır. Bundan dolayı alacaklıya rehin alacaklısı da denilmektedir. Başka bir deyişle rehin alacaklısı, hem asıl alacağı hem de rehin sözleşmesinden kaynaklanan alacağı talep etme yetkisini haiz olan taraftır⁸⁷. Rehin sözleşmesinin borçlu tarafını ise rehinle teminat alınan alaktan sorumlu olan ve rehin veren kişi oluşturur⁸⁸. Bu çerçevede konumuz bakımından rehin sözleşmesinin borçlu tarafını eser sahibi, eser sahibinin mirasçıları veya eser sahibinin rızası ile eserin mülkiyetini devralmış üçüncü kişi oluşturmaktadır. Rehin sözleşmesinin borçlu tarafını asıl borcun borçlusu oluşturabileceği gibi asıl borçtan sorumlu olmayan üçüncü bir kişi de oluşturabilir⁸⁹. Üçüncü bir kişi, asıl borçtan sorumlu kişi lehine olacak şekilde bir şeyin veya hakkın üzerinde rehin hakkı tesis eden kişidir. FSEK uyarınca üçüncü bir kişi kendisine ait eserin müsveddesi, aslı ve çoğaltılmış nüshaları üzerinde başkası lehine olacak şekilde rehin sözleşmesinin borçlu tarafını oluşturabilir. Bu durumda rehin sözleşmesinin borçlu tarafı, başkası lehine fikir ve sanat eserini, müsveddesini veya çoğaltılmış nüshalarını rehin sözleşmesinde güvence gösteren kimsedir⁹⁰.

3. Rehlin geçerliliği

Kural olarak FSEK m. 62/1-2'de sayılan fikir ve sanat eserlerinin rehin sözleşmesine konu olması durumunda TMK'nın teslim bağli taşınır rehni hükümleri kıyasen uygulanır. Bu kapsamda teslim bağli taşınır rehminin kurulabilmesi için borçlandırıcı işlemin ve tasarruf işleminin yapılması gerekmektedir. Rehin sözleşmesi borçlandırıcı işlem teşkil ederken taşınırın zilyetliğinin devri ise tasarruf işlemidir⁹¹.

⁸² Öcal Apaydın, "FSEK", 1415; Ateş, *Hukuki İşlemler*, 371; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 608; Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, 225; Çetiner, *Teminat Hukuku*, 788.

⁸³ Mehmet Mücahit Arvas, *6750 Sayılı Kanun'a Göre Rehne Konu Olabilecek Taşınırlar* (Ankara: 2017), 25.

⁸⁴ Öcal Apaydın, "FSEK", 1414; Akipek Öcal, "Taşınır Rehni Sözleşmeleri ve Sözleşmelerde Şekil", 84; Emre Selçuk, "Teslim bağli Taşınır Rehninde Rehin Konusu Taşınıra İlişkin Özellikler", *İstanbul Barosu Dergisi* 90/1 (2016), 209; Bahar Öcal Apaydın, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Teminat Yükünün Kapsamı Bakımından Özellik Arz Eden Haller", *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 13/169-170 (2018), 90; Bedia Güleş - Hakkı Mert Doğu, "6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamında Kurulan Taşınır Rehni Sözleşmesinin Şekli", *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11/147-148 (2016), 56; Aslı Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi* (İstanbul: 2014), 12.; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 651; Haluk Nami Nomer - Mehmet Serkan Ergüne, *Eşya Hukuku* (İstanbul: 2017), 232.

⁸⁵ Hatice Kübra Ercoşkun Şenol - Kübra Sucu Yer, *Şematik Eşya Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024), 186; Ergüne, *Teslim bağli Taşınır Rehni*, 98; Selçuk, "Teslim bağli Taşınır Rehninde Rehin Konusu Taşınıra İlişkin Özellikler", 209; Akipek Öcal, "Taşınır Rehni Sözleşmeleri ve Sözleşmelerde Şekil", 85.

⁸⁶ Ergüne, *Teslim bağli Taşınır Rehni*, 117; Rehin sözleşmesi, sui generis bir sözleşmedir. Sözleşmenin kurulması ile taşınır teslimi gerekmemektedir; bundan dolayı da bu sözleşmenin rızai sözleşme özelliği bulunmaktadır. Acar, *Rehin*, 223.

⁸⁷ Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 25; Ergüne, *Teslim bağli Taşınır Rehni*, 103; Nomer - Ergüne, *Eşya Hukuku*, 256.

⁸⁸ Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 14; Ergüne, *Teslim bağli Taşınır Rehni*, 103; Nomer - Ergüne, *Eşya Hukuku*, 257.

⁸⁹ Ercoşkun Şenol - Sucu Yer, *Şematik Eşya Hukuku*, 186; Antalya - Topuz, *Marmara Hukuk Yorumu*, 123; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 14; Selçuk, "Teslim bağli Taşınır Rehninde Rehin Konusu Taşınıra İlişkin Özellikler", 210.

⁹⁰ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 372; Öcal Apaydın, "FSEK", 1425; Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, 225; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1848; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 609.

⁹¹ Ergüne, *Teslim bağli Taşınır Rehni*, 102; Öcal Apaydın, "FSEK", 1424; Ercoşkun Şenol - Sucu Yer, *Şematik Eşya Hukuku*, 186;

TMK'nın teslimine bağlı taşınır rehnine ilişkin hükümlerine bakıldığında rehin sözleşmesi için herhangi bir şekil şartı aranmadığı görülmektedir⁹². TMK hükümleri kıyasen uygulandığında eserin müsveddeleri, aslı ve çoğaltılmış nüshalarının rehni halinde borçlandırıcı ve tasarruf işlemleri için herhangi bir şekil şartına bağlı olunmadığı düşünülebilir. Ancak FSEK rehin sözleşmesinin kurulması için özel şekil şartı aradığından fikir ve sanat eserinin aslının ve çoğaltılmış nüshalarının rehin sözleşmesine konu olması durumunda, rehin sözleşmesinin FSEK'te öngörülen şekil şartına uygun olarak kurulması gerekmektedir. Gerçekten de FSEK'in 62. maddesi gereğince rehin sözleşmesinin geçerliliği için yazılı olarak yapılması ve sözleşmede rehin olarak verilen unsurların ayrı ayrı gösterilmesi gerekmektedir⁹³. Rehlin sözleşmesinin geçerliliği için aranan şartlar geçerlilik şartı olup⁹⁴ kural olarak şekle aykırılığın ileri sürülmesi hakkın kötüye kullanılması sayılmaz⁹⁵.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 62/1-2'de sayılan unsurların (*eserin asıllarının, müsveddelerinin veya çoğaltılmış nüshalarının*) rehne konu olması durumunda rehin sözleşmesinde bunların açıkça belirtilmesi gerekmektedir⁹⁶. FSEK'in 62/3. fıkrasında düzenlenen bu hüküm, rehin hakkının temel ilkelerinden olan belirlilik ilkesinin bir sonucudur. Diğer bir ifadeyle, belirlilik prensibi uyarınca rehlin konusunu oluşturan şeyin belirli olması gerekmektedir⁹⁷. Bu kapsamda teslimine bağlı taşınır rehnine konu olan eserin aslının, müsveddelerinin veya çoğaltılmış nüshalarının belirli olması ve sözleşmede açıkça belirtilmesi gerekmektedir.

Eserin aslı, çoğaltılmış nüshaları ve müsveddeleri üzerinde taşınır rehminin geçerli olarak kurulabilmesi için rehin borçlusunun bunlar üzerinde tasarruf yetkisinin bulunması gerekmektedir⁹⁸. Eser sahibinin, mirasçılarının⁹⁹ veya eser sahibinin rızası ile eserin mülkiyetini devralan üçüncü kişinin eser üzerinde tasarruf yetkisi bulunmaktadır. Ancak, bunlar üzerinde tasarruf yetkisi olmayan bir kimsenin rehin sözleşmesinin borçlu tarafını oluşturması mümkündür. Fikir ve sanat eseri üzerinde tasarruf yetkisi olmayan bir kimseden kamuya açıklık ilkesi gereğince¹⁰⁰ rehin hakkı kazanılabilmemesi için iki şartın varlığı gerekir: rehin alacaklının iyi niyetli olması ve eserin zilyetliğini rehin tesis etmek amacıyla kendisine veren kişinin de emin sıfatıyla zilyet olmasıdır (TMK m. 939/2)¹⁰¹. Başka bir deyişle, rehin sözleşmesinin tarafı olan iyi niyetli üçüncü kişinin TMK'nın 3. maddesi gereğince rehin verenin tasarruf yetkisinin olmadığını bilmemesi veya bilmesinin gerekmemesi, rehin hakkının kazanılması için aranmaktadır¹⁰². Üçüncü kişinin iyi niyetinin rehin sözleşmesinin kurulduğu sırada olması gerekir. İyi niyetli kişinin rehin verenin tasarruf yetkisinin olmadığını sonradan öğrenmesi rehin hakkının doğmasını etkilemez¹⁰³.

Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 327; Ayrıca bkz. Özkaya, *Eşya Hukuku*, 64; Selçuk, "Teslime Bağlı Taşınır Rehinde Rehin Konusu Taşınır İlişkin Özellikler", 211; Ocal Apaydın, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Teminat Yükünün Kapsamı Bakımından Özellikle Arz Eden Haller", 91; Acar, *Rehin*, 223; Nomer – Ergüne, *Eşya Hukuku*, 258.

⁹² Ercoşkun Şenol - Sucu Yer, *Şematik Eşya Hukuku*, 186; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi* 149; Ergüne, *Teslime Bağlı Taşınır Rehni*, 39; Öte yandan rehin sözleşmesinin ölüme bağlı tasarruf şeklinde yapılması halinde ölüme bağlı tasarruflarda aranan şekil şartlarının sağlanması gerektiğini ilişkin bkz. Ergüne, *Teslime Bağlı Taşınır Rehni*, 107.

⁹³ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 374; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 610; Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, 225; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1856; Kandemir, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*, 79; Örneğin eser sahibinin Y kitabıyla ilgili 100 adet nüshasının rehne konu olduğuna ilişkin hüküm FSEK açısından geçerlidir. Bkz. Suluk, *Mütalaalar*, 40; Dinç, *Ticaret Şirketi*, 104.

⁹⁴ Rumeysa Betül Yıldırım, "Fikri ve Sınai Hakların Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Rehnedilmesi", *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 3/1 (2022), 177; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 236; Tüysüz, *Sözleşmeler*, 86; Ateş, *Hukuki İşlemler*, 371; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 610; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 62.

⁹⁵ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K.1975/7001 (4 Aralık 1975): "Davacı eser sahibinin 5 defa baskıya sözlü olarak muvafakat etmiş olması 6. baskı için de muvafakatının sözlü olmasını gerektirmeyeceğine, FSEK'nun 52. maddesi gereğince mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması şartının bir geçerlilik koşulu bulunmasına ve kanunun koyduğu geçerlilik şartına dayanan bir kimsenin hareketinin kötüniyet belirtisi olarak sayılamayacaktır."

⁹⁶ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 375; Suluk vd., *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 154.

⁹⁷ Antalya - Topuz, *Marmara Hukuk Yorumu*, 159; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 31; Çetiner, *Teminat Hukuku*, 792; Ercoşkun Şenol - Sucu Yer, *Şematik Eşya Hukuku*, 23; Keskin - Demircioğlu, *Temel Hukuk Dizisi*, 38; Ergüne, *Teslime Bağlı Taşınır Rehni*, 182; Yıldız, *Alacak Rehni Kurulması*, 31; Selçuk, "Teslime Bağlı Taşınır Rehinde Rehin Konusu Taşınır İlişkin Özellikler", 215; Mercioğlu, "Türk Medeni Kanunu'nda Hak Rehni ve Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamındaki Hak Rehni İle Karşılaştırılması", 246; Belirlilik ilkesinin iki yönü bulunmaktadır. Bunlardan ilki, rehin konusunun belirli olmasıdır. Diğer bir deyişle, taşınır veya taşınmaz rehni kurulması durumunda rehne konu olan unsurun açık bir şekilde belirtilmesi gerekmektedir. Belirlilik ilkesinin ikinci yönü ise rehmin güvence temin ettiği alacağın belirli olmasıdır. Acar, *Rehin*, 44 vd.; Belirlilik ilkesi hakkında detaylı bilgi için bkz. Faruk Acar, *Rehin Hukukunda Taşınmaz Kavramı ve Özellikle Belirlilik İlkesi* (İstanbul: 2017), 153 vd.; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 647; Belirlilik ilkesinde borçlandırıcı işleme karşılık gelen rehin sözleşmesi aşamasında üzerinde rehin hakkı kurulacak taşınır genel özellikleriyle belirtilmesi yeterlidir. Tasarruf işlemi açısından ise taşınır zilyetliği devredilirken veya alacak veya hak rehmine için yazılı rehin sözleşmesi yapılırken, rehin konusunun belirli olması gerekmektedir. Nomer – Ergüne, *Eşya Hukuku*, 241.

⁹⁸ Lale Sirmen, *Eşya Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 7. Baskı, 2019), 680; Ercoşkun Şenol - Sucu Yer, *Şematik Eşya Hukuku*, 186; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 316; Rehlin kurulabilmesi için rehin verenin rehin konusu üzerinde tasarruf yetkisinin olması gerekmektedir. Bu ilkeye, güvenin korunması ilkesi denilmektedir. Sirmen, *Eşya Hukuku*, 650.

⁹⁹ Detay için bkz. Bilge Keskin, *Fikir Ve Sanat Eserleri Üzerindeki Manevi Ve Mali Hakların Miras Yoluyla Geçiş* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023), 129 vd.

¹⁰⁰ Detaylı bilgi için bkz. Sirmen, *Eşya Hukuku*, 680.

¹⁰¹ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 373; Akıntürk - Ateş, *Medeni Hukuk*, 83; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 318; Antalya - Topuz, *Marmara Hukuk Yorumu*, 123; Keskin - Demircioğlu, *Temel Hukuk Dizisi*, 39; Ergüne, *Teslime Bağlı Taşınır Rehni*, 164; Tasarruf yetkisi bulunmayan bir kişinin bir taşınır rehin sözleşmesine konu edebilmesi ve iyiniyetli üçüncü kişinin bu taşınır üzerinde rehin hakkı kazanabilmesi için taşınırı elinde bulunduran kişinin emin sıfatıyla zilyet olması gerekmektedir. Malikin rızası olmadan taşınırı elinde bulunduran kişi, rehin sözleşmesine taraf olsa bile iyiniyetli üçüncü kişi bu taşınır üzerinde rehin hakkı kazanamaz (TMK m. 989). Detaylı bilgi için bkz. Oğuzman, *Eşya Hukuku*, 590.

¹⁰² Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 318; Oğuzman, *Eşya Hukuku*, 591; Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, 225; Özkaya, *Eşya Hukuku*, 67.

¹⁰³ Oğuzman - Barlas, *Medeni Hukuk*, 273-274.

Ek olarak, *lex commissoria* yasağı¹⁰⁴ gereğince rehin sözleşmesinin tarafları, borcun ödenmemesi halinde rehinli taşınır olan eserin, müsveddesinin veya çoğaltılmış nüshaların mülkiyetinin alacaklıya geçmesini öngören sözleşmeler yapamazlar (TMK m. 949). Taraflar arasında yapılan sözleşmede buna ilişkin bir hüküm bulunması durumunda bu hüküm geçersizdir¹⁰⁵. Ancak rehin sözleşmesinin tarafları, alacağın muaccel olmasından sonra sözleşme konusu olan eserin ve diğer unsurların mülkiyetinin alacaklıya geçmesini kararlaştırabilirler.

4. Rehnin kurulması, hüküm ve sonuçları

Sınırlı bir aynı hak olan rehin hakkının üçüncü kişiler tarafından bilinebilir olması gerekmektedir¹⁰⁶. Bu aleniliği taşınmaz rehninde tapu sicili oluştururken taşınır rehninde zilyetlik sağlar¹⁰⁷. Teslime bağlı taşınır rehninde zilyetliğin rehin alacaklısına devredilmesi rehnin varlığına bir karine oluşturmaktadır. Rehlin alacaklısı, alacağını borçludan alamadığı takdirde zilyetliğinde olan rehin konusu şeyi 2004 sayılı İcra İflas Kanunu¹⁰⁸ hükümlerine göre paraya çevirerek alacağını tahsil edebilir. Bu çerçevede, eserin müsveddesinin, aslının veya çoğaltılmış nüshalarının rehnedilebilmesi için bu eşyaların zilyetliğinin rehninde açıklık ilkesi gereğince rehin alacaklısına devredilmesi gerekir¹⁰⁹. Diğer bir ifadeyle, FSEK hükümleri gereğince şekil şartına uygun olarak yapılan bir rehin sözleşmesinde rehne konu olan eserin aslı, müsveddesi veya çoğaltılmış nüshaları rehin alacaklısına teslim edilmezse rehin sözleşmesinden doğan edim ifa edilmiş sayılmaz¹¹⁰. TMK'da bu durum, taşınır fiilen yalnız rehnedenin hakimiyetinde kaldığı sürece rehin hakkı doğmaz denilerek hüküm altına alınmaktadır (TMK m. 939/3). Bir diğer ifadeyle eserin aslı, müsveddesi veya çoğaltılmış nüshaları üzerinde rehin hakkının kurulabilmesi için rehin verenin münhasır zilyetliğinin sona ermesi gerektiğinden zilyetlik devredilmedikçe rehin hakkı kurulmuş olmaz¹¹¹.

Eserin aslı, müsveddesi veya çoğaltılmış nüshalarının zilyetliği rehin alacaklısı veya taraflar arasında kararlaştırılan üçüncü bir kişiye devredilebilir. Zilyetliğin devredildiği üçüncü kişi, emin sıfatıyla zilyet olup ona yapılan teslimli rehne ilişkin işlemler rehin alacaklısına yapılmış sayılır¹¹². Rehlin konusu eserin müsveddesinin, aslının veya çoğaltılmış nüshalarının üzerinde fiili hakimiyeti sağlayan araçların teslimi ile de zilyetliğin devri sağlanabilir. Yine zilyetliğin havalesi yolu ile de zilyetliğin rehin alacaklısına devri mümkündür¹¹³. Bu durumda eserin aslı, müsveddesi veya çoğaltılmış nüshalarını elinde bulunduran üçüncü kişiye rehin veren tarafından bildirim yapılması gerekir. Bildirim yapılmadığı durumda rehin hakkı doğmaz¹¹⁴. Eserin alenileşmiş müsveddesinin, aslının veya çoğaltılmış nüshalarının zilyetliğinin alacaklıya devredilmesi durumunda rehin alacaklısı, dolaysız ve fer'i zilyet olurken; rehin veren eser sahibi ise asli ve dolaylı zilyet olmaktadır¹¹⁵.

Eserin aslını, müsveddesini veya çoğaltılmış nüshalarını rehin veren, fiili hâkimiyetinde kalacak şekilde bunların zilyetliğini hükmen devretmesi durumunda rehin sözleşmesi TMK ve FSEK'te öngörülen şekillere uygun olarak kurulmuş olsa bile rehin alacaklısına bu taşınırlar üzerinde rehin hakkı vermez. Zira zilyetliğin hükmen devri zilyetliğin değişmesinin üçüncü kişiler tarafından bilinmesine imkân sağlamadığından rehin hakkının kurulmasını sağlamaz¹¹⁶. Diğer bir ifadeyle, eserin alenileşmiş müsveddesinin, aslının veya çoğaltılmış nüshalarının zilyetliği fiilen yalnız rehnedenin hâkimiyetinde kaldığı sürece rehin alacaklısı açısından rehin hakkı doğmaz.

Eserin alenileşmiş müsveddesine, aslına veya çoğaltılmış nüshalarına ilişkin rehin hakkının devamı için rehin süresince bu unsurların zilyetliğinin rehin alacaklısında olması gerekir¹¹⁷. Alacaklının eserin alenileşmiş müsveddesinin, aslının veya çoğaltılmış nüshalarının zilyeti olmaktan çıkması durumunda taşınır rehni kendiliğinden sona erer. Söz gelimi bu unsurların üçüncü bir kişinin zilyetliğine geçmesi

¹⁰⁴ Detaylı bilgi için bkz. Sirmen, *Eşya Hukuku*, 685.

¹⁰⁵ Ercoşkun Şenol - Sucu Yer, *Şematik Eşya Hukuku*, 187; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 273; Yıldız, *Alacak Rehninin Kurulması*, 45; Acar, *Rehin*, 111.

¹⁰⁶ Özkaya, *Eşya Hukuku*, 65; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 680; Ercoşkun Şenol - Sucu Yer, *Şematik Eşya Hukuku*, 23.

¹⁰⁷ Antalya - Topuz, *Marmara Hukuk Yorumu*, 134 - 139; Özkaya, *Eşya Hukuku*, 65; Keskin - Demircioğlu, *Temel Hukuk Dizisi*, 39; Ergüne, *Teslime Bağlı Taşınır Rehni*, 100; Yıldız, *Alacak Rehninin Kurulması*, 34; Acar, *Rehin*, 43; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 649.

¹⁰⁸ İcra ve İflas Kanunu (İİK), Resmi Gazete 2128 (19 Haziran 1932), Kanun No. 2004.

¹⁰⁹ Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 327; Ergüne, *Teslime Bağlı Taşınır Rehni*, 14; Sıtkı Akyazan, "Ticari İşletme Rehni", *BATİDER* 8/4 (1976), 62; Güleş - Doğu, "6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamında Kurulan Taşınır Rehni Sözleşmesinin Şekli", 58; Acar, *Rehin*, 231; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 652; Nomer - Ergüne, *Eşya Hukuku*, 269.

¹¹⁰ Ergüne, *Teslime Bağlı Taşınır Rehni*, 119; Oğuz Cağer - Süleyman Kandemir, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamı Dışında Bırakılan Varlıklar", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 16/32 (2017), 145.

¹¹¹ Ergüne, *Teslime Bağlı Taşınır Rehni*, 42.

¹¹² Ateş, *Hukuki İşlemler*, 377; Acar, *Rehin*, 233.

¹¹³ Ercoşkun Şenol - Sucu Yer, *Şematik Eşya Hukuku*, 187; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 334; Ergüne, *Teslime Bağlı Taşınır Rehni*, 145; Acar, *Rehin*, 233; Nomer - Ergüne, *Eşya Hukuku*, 261.

¹¹⁴ Sirmen, *Eşya Hukuku*, 682; Ergüne, *Teslime Bağlı Taşınır Rehni*, 146; Yıldız, *Alacak Rehninin Kurulması*, 106.

¹¹⁵ Antalya - Topuz, *Marmara Hukuk Yorumu*, 218; Erhan Günay, *İdari ve Hukuki Yönden Taşınır ve Taşınmaz Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi ve Sorumluluk* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), 18; Nomer - Ergüne, *Eşya Hukuku*, 260.

¹¹⁶ Ergüne, *Teslime Bağlı Taşınır Rehni*, 42; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 682; Ercoşkun Şenol - Sucu Yer, *Şematik Eşya Hukuku*, 187; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 342; Nomer - Ergüne, *Eşya Hukuku*, 262.

¹¹⁷ Çetiner, *Teminat Hukuku*, 792.

ve zilyet olan üçüncü kişiden geri alınamaz hale gelmesi durumunda taşınır rehni son bulur. Bu unsurların zilyetliği alacaklının rızasıyla bakım veya onarım gibi sebeplerle fiilen yalnız rehnedenin hakimiyeti altında bulunduğu sürece rehin hakkı sona ermeyip rehin hükümleri askıda kalır (TMK m. 943). Zilyetliğin rehin alana geçmesi durumunda ise rehin hükümleri tekrardan işlemeye başlar. Rehni askıda olması, rehniin sırasını etkilemez. Bundan dolayı, rehniin kurulduğu andaki sıra geçerli olur¹¹⁸.

Rehin alacaklısının eserin alenileşmiş müsveddesinin, aslının veya çoğaltılmış nüshalarının üzerinde dolaysız zilyet kılınması, bu taşınırlara malik olan kimsenin mülkiyet hakkından doğan yetkilerini kullanmasına engel olmaz. Başka bir ifadeyle, rehin borçlusu, rehin sözleşmesinin konusu olan eserin aslı, müsveddesi veya çoğaltılmış nüshaları üzerinde yeni bir rehin kurabilir veya bunların mülkiyetini üçüncü kişilere devredebilir.

Rehin borçlusunun dolaylı zilyet olduğu eserin aslı, müsveddesi veya çoğaltılmış nüshaları üzerinde art rehin kurulduğu durumda ise bu unsurların zilyetliğinin kimde olduğunun incelenmesi gerekmektedir. Art rehin kurulduğunda, zilyetliğin havalesi ile zilyetliğin devri gerçekleşir. Bu durumda, önce gelen rehin alacaklısı dolaysız zilyet ve başkası için zilyet olarak kalmakta iken; art rehin alacaklısı ise dolaylı zilyet olmaktadır. Rehni borçlusunun art rehin kurabilmesi için TMK'nın 941. maddesi gereğince zilyetliğin havalesi için önce gelen rehin alacaklısına yazılı ihbar yapması gerekir¹¹⁹. İhbarın yazılı olarak yapılması gerekmekte olup ihbar yapıldığı takdirde art rehin kurulmuş olur¹²⁰. İhbar, önce gelen rehin alacaklısının alacağı ödendikten sonra rehnedilen taşınırı art rehin alacaklısına teslim etmesi gerektiğini belirtir¹²¹.

Rehin borçlusunun eserin aslı, müsveddesi veya çoğaltılmış nüshaları üzerinde birden çok rehin tesis etmesi durumunda ise alacaklılara rehin haklarının sırasına göre ödeme yapılır ve rehni hakkının sırası kuruluş tarihine göre belirlenir (TMK m. 948). Buna rehinde öncelik ilkesi denir¹²². TMK'nın öncelik ilkesini düzenleyen 948/2. fıkrası emredici bir düzenleme değildir. Bundan dolayı, rehni veren ve rehni alacaklıları aralarında ödeme sırasını belirleyen aksi yönde bir anlaşma yapılması mümkündür¹²³.

Rehin borçlusu, rehni konusu eserin aslı, müsveddesi veya çoğaltılmış nüshalarını konu alan bir kira sözleşmesi yahut ödünç sözleşmesi gibi nispi haklara ilişkin sözleşmeler de yapabilir. Aynı veya nispi haklara ilişkin sözleşme yapılması durumunda, rehni alacaklısının bu unsurlar üzerinde öncelik hakkı bulunmaktadır. Ancak rehnedilen unsurlar üzerinde daha önceden kurulmuş bir rehniin olduğunu bilmeyen iyi niyetli üçüncü kişi, bu unsurlar üzerinde sınırlı bir aynı hak kazanmışsa, onun bu hakkı, rehni hakkından önce gelir¹²⁴. Ek olarak rehni alacaklısının, TMK'nın 981-984. maddelerinde düzenlenen zilyetliğin korunmasına ilişkin hükümler çerçevesinde fiili müdahaleleri önlemesi de mümkündür¹²⁵. Bu bağlamda rehni alacaklısı, TMK'nın 898. maddesinde düzenlenen taşınır davası ve TMK'nın 683. maddesinde düzenlenen istihkak davasını açabilir.

Eserin aslı, müsveddesi veya çoğaltılmış nüshalarının zilyetliği kendisine devredilen rehni alacaklısının, bu unsurları kullanma veya onlardan yararlanma yetkisi yoktur¹²⁶. Ancak taraflar bunun aksini kararlaştırarak rehni alacaklısına kullanma ve yararlanma yetkisi tanıyabilirler¹²⁷. Buna ek olarak, eser sahibi izin vermedikçe rehni alan söz konusu eserleri çoğaltamaz, yayınlamayaz, temsil edemez, umuma paylaşılamaz veya rehni konusu olan taşınır üzerinde devir veya rehni¹²⁸ gibi bir tasarruf işlemi yapamaz. Alacaklının tasarruf işlemi yapması durumunda ise iyi niyetli üçüncü kişinin rehni konusu olan taşınır üzerinde elde ettiği aynı veya sınırlı aynı hak korunur (TMK m. 939/2). Üçüncü kişilerin rehni alacaklısından aynı hak kazanması durumunda, TMK'nın 945. maddesi gereğince alacaklı bundan doğan bütün zararlardan sorumlu olur¹²⁹.

¹¹⁸ Sirmen, *Eşya Hukuku*, 689.

¹¹⁹ Ercoşkun Şenol - Sucu Yer, *Şematik Eşya Hukuku*, 191; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 343; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 656.

¹²⁰ Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 344; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 653; Nomer - Ergüne, *Eşya Hukuku*, 265.

¹²¹ Mete, "Taşınır Rehni", 1459.

¹²² Antalya - Topuz, *Marmara Hukuk Yorumu*, 124; Bir taşınır üzerinde birden fazla rehni kurulmuş ise öncelik ilkesi gereğince kurulma anı esas alınarak kurulan rehniin sıraya konulur. Rehniin kurulma anı, her rehniin kurulması için aranan kanuni şartların gerçekleştiği andır. İleride doğacak olan alacaklar için ise rehni sırası sözleşmenin yapıldığı tarih esas alınarak belirlenir. Rehinde öncelik kuralına prior tempore potior iure de denilmektedir. Detaylı bilgi için bkz. Oğuzman, *Eşya Hukuku*, 589; Teslim şartlı rehinde kuruluş anı, zilyetliğin rehni alana veya taraflarca kararlaştırılan üçüncü kişiye geçirildiği; alacak hakkında ise hakkın doğumu için yapılması gereken işlemlerin sonucunun yapıldığı anı ifade etmektedir. Bkz. Mete, "Taşınır Rehni", 1452.

¹²³ Sirmen, *Eşya Hukuku*, 681.

¹²⁴ Oğuzman, *Eşya Hukuku*, 68.

¹²⁵ Günay, *Tecavüzlerin Önlenmesi ve Sorumluluk*, 18; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 656.

¹²⁶ Antalya - Topuz, *Marmara Hukuk Yorumu*, 123; Nomer - Ergüne, *Eşya Hukuku*, 270.

¹²⁷ Sirmen, *Eşya Hukuku*, 687; Öcal Apaydın, "FSEK", 1421; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1849.

¹²⁸ Kural olarak rehni alacaklısı, rehne konu olan taşınırı başkasına rehnedemez, meğerki rehnedenin rızası olsun. Başka bir deyişle, alacaklının rehni konusu olan şey üzerinde alt rehni kurabilmesi için rehnedenin rızasının olması gerekir (TMK m. 942).

¹²⁹ TMK m. 945 uyarınca rehni alacaklısının kusursuz sorumluluğunun olduğuna yönelik bkz. Oğuzman, *Eşya Hukuku*, 595; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1856; Ercoşkun Şenol - Sucu Yer, *Şematik Eşya Hukuku*, 187.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 54. maddesinde mali bir hakkı veya kullanma ruhsatını devre yetkili olmayan bir kimseden iktisap eden üçüncü kişi, iyiniyetli olsa bile himaye görmez denilmesine rağmen¹³⁰; bir eserin aslının, alenileşmiş müsveddesinin ve çoğaltılmış nüshalarının üzerinde iyiniyetle mülkiyet hakkı veya rehin hakkı iktisap eden kişinin bu iktisabı korunur. Burada FSEK'e ilişkin hükümler değil TMK'nın 988. maddesinde düzenlenen iyi niyete ilişkin hükümler uygulanır¹³¹. İyi niyetli üçüncü kişinin kazandığı mülkiyet hakkı, eserin aslı, müsveddeleri ve çoğaltılmış nüshaları üzerindeki telif hakkı olmayıp maddi mülkiyet hakkıdır. Bundan dolayı, iyi niyetle mülkiyeti iktisap eden kişi, FSEK'in 21-25. maddeleri arasında düzenlenen işleme, çoğaltma, yayma, temsil ve umuma iletim şeklindeki mali hakları kullanamaz. Bir örnekle açıklamak gerekirse, eser sahibine ait güzel sanat eseri niteliğindeki bir tablonun rehnedilmesi hâlinde, rehin alanın bu tabloyu iyi niyetli üçüncü kişiye devretmesiyle birlikte tablonun mülkiyeti TMK hükümleri kapsamında iyi niyetli üçüncü kişiye geçer. Ancak söz konusu tablo üzerindeki çoğaltma veya işleme gibi mali haklar üçüncü kişiye geçmeyeceği için üçüncü kişinin bu tabloyu çoğaltması veya işlemesi mümkün değildir. Bu ihtimalde eser sahibi söz konusu tablo üzerinde mülkiyet hakkı iddia edemeyecekse de ihlal edilen mali haklarını korumaya yönelik FSEK'te öngörülen davaları açma imkânına sahiptir.

Türk Medeni Kanunu'nun 944. maddesine göre, rehin sözleşmesine konu olan alacağın ödenmesi veya başka bir sebeple sona ermesi durumunda, rehin alacaklısı, rehinli eserin aslı, müsveddesi veya çoğaltılmış nüshalarını hak sahibine geri vermekle yükümlü olmakla beraber alacaklı, alacağın tamamını almadıkça rehinli unsurları veya onun bir kısmını geri vermek zorunda değildir¹³². Rehlin hakkı sona erdiğinde, eserin aslı, müsveddesi veya çoğaltılmış nüshalarının geri verilmesi istihkak davası ile istenebileceği gibi rehin sözleşmesine dayalı dava ile de rehin alacaklısından istenebilir¹³³.

Eserin aslı, müsveddesi veya çoğaltılmış nüshaları, rehin alacaklısının zilyetliğinde olduğu sürece rehin alacaklısının dürüstlük kuralına uygun olacak şekilde bu taşınırları saklama ve koruma yükümlülüğü bulunmaktadır¹³⁴. Rehlin alacaklısının bu yükümlülüğe aykırı davranması sonucunda bu unsurların kaybolması, değerini kaybetmesi veya zarar görmesi durumunda alacaklı, kusurunun olmadığını ispat etmedikçe sorumludur (TMK m. 945/1)¹³⁵. Buna ek olarak, rehin alacaklısı eserin aslı, müsveddesi veya çoğaltılmış nüshalarının korumasına ilişkin yaptığı harcamaları TBK'nın saklama sözleşmesine ilişkin hükümleri gereğince rehin verenden talep edebilir¹³⁶. Rehlin alacaklısı bu unsurların bakımı için yaptığı giderleri ise TBK'nın 529. maddesinde düzenlenen vekaletsiz iş görme hükümleri gereğince rehin verenden talep edebilir¹³⁷.

C. Alacağın rehni hükümleri kapsamında mali haklar ve bunlara dair hukuki işlemlerden doğan para alacaklarının rehni

1. Genel olarak

Türk Medeni Kanunu'nun 954. maddesi uyarınca başkasına devredilebilen alacaklar ve diğer hakların rehnedilebilmesi mümkündür¹³⁸. Bu bağlamda, TMK'nın alacak ve diğer hakların rehnine ilişkin hükümleri mali hakların ve mali haklara dair yapılan hukuki işlemlerden doğan para alacaklarının rehnedilmesi durumunda uygulama alanı bulur¹³⁹. Alacağın ve diğer hakların rehnine ilişkin hüküm bulunmayan durumlarda ise TMK m. 954/2 çerçevesinde teslim bağli taşınır rehni hükümleri uygulanır¹⁴⁰.

2. Rehlin sözleşmesinin tarafları

Rehin sözleşmesinin tarafları yukarıda incelenmişti¹⁴¹. Bununla birlikte mali hakların ve bunlara dair hukuki işlemlerden doğan para alacaklarının rehninde sözleşme tarafları açısından özel olarak incelenmesi gereken hususlar bulunmaktadır. Kural olarak mali hakların ve bunlara dair hukuki işlemlerden doğan para alacaklarının rehninde rehin borçlusu FSEK uyarınca eser üzerinde mali

¹³⁰ Alacak rehni hükümlerinin uygulanması halinde iyi niyetle iktisap söz konusu değildir, zira burada güven doğuracak bir aleniyet söz konusu değildir. Bkz. Yıldız, *Alacak Rehninin Kurulması*, 36.

¹³¹ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 379; Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, 225.

¹³² Ateş, *Hukuki İşlemler*, 384; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 681; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1851; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 657-65; Rehni sona erdiren sebeplere ilişkin detaylı bilgi için bkz. Nomer – Ergüne, *Eşya Hukuku*, 272 vd.

¹³³ Sirmen, *Eşya Hukuku*, 688.

¹³⁴ Ergüne, *Teslime Bağli Taşınır Rehni*, 100; Nomer – Ergüne, *Eşya Hukuku*, 270.

¹³⁵ Ayrıca bkz. Sirmen, *Eşya Hukuku*, 686; Ateş, *Hukuki İşlemler*, 380; Oğuzman, *Eşya Hukuku*, 595; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1849; Öcal Apaydın, "FSEK", 1420.

¹³⁶ Sirmen, *Eşya Hukuku*, 687.

¹³⁷ Ercoşkun Şenol - Sucu Yer, *Şematik Eşya Hukuku*, 187; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 688.

¹³⁸ Kandemir, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*, 64; Ergüne, *Teslime Bağli Taşınır Rehni*, 36; Yıldız, *Alacak Rehninin Kurulması*, 48; Nomer – Ergüne, *Eşya Hukuku*, 292.

¹³⁹ Alacaklar üzerinde rehin hakkında detaylı bilgi için bkz. Oğuzman, *Eşya Hukuku*, 609; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 668.

¹⁴⁰ Kandemir, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*, 65; Ergüne, *Teslime Bağli Taşınır Rehni*, 34.

¹⁴¹ Detaylı bilgi için bkz. s. 13 - 14.

haklara ve bunlara dair hukuki işlemlerden doğan para alacaklarına sahip olan eser sahibidir¹⁴². Bununla birlikte mali hakların sahibi her zaman eser sahibi olmayabilir. Bir diğer ifadeyle mali hakların rehninde rehin borçlusunun doğrudan eser sahibi olmayıp eser sahibinden mali hak iktisap eden kişi olması durumu önem arz etmektedir.

Eser sahibinin mirasçıları ve eser sahibinden veya mirasçılarından mali bir hakkı iktisap etmiş kimse de kural olarak rehin sözleşmesinin borçlu tarafını oluşturabilir. Ancak, mali bir hakkı iktisap eden kişinin rehin sözleşmesinin borçlu tarafını oluşturabilmesi için iktisap edilen hakkı veya ruhsatı hukuki işlemlere konu edebileceğine dair eser sahibinden yahut mirasçılarından yazılı muvafakatname alması gerekmektedir. FSEK'in 49. maddesinde bu durum şöyle düzenlenmiştir: *"Eser sahibi veya mirasçılardan mali bir hak veya böyle bir hakkı kullanma ruhsatını iktisap etmiş olan bir kimse, ancak bunların yazılı muvafakatiyle bu hakkı veya kullanma ruhsatını diğer birine devredebilir."* Buna göre bir mali hakkı devralan kişi, eser sahibinin veya mirasçısının muvafakati olmaksızın bu hakkı üçüncü kişiye devredemez.

Her ne kadar Kanun metninde salt *"devir"* ibaresi eser sahibinin muvafakatine bağlanmış ise de devredilen eser üzerindeki rehin işlemleri için de muvafakat alınması gerektiğini düşünmekteyiz¹⁴³. Zira, TMK uyarınca bir hakkın rehne konu olabilmesi için temlike elverişli ve ekonomik değere sahip olması gerekmektedir¹⁴⁴. Dolayısıyla bir hakkın devre/temlike elverişli olmaması yahut devrinin/temlikinin yasaklanmış olması, söz konusu hakkın rehne de engel teşkil eder¹⁴⁵. Diğer bir ifadeyle, eser sahibi veya mirasçılarından mali hak veya ruhsat iktisap eden kimsenin bu hak veya ruhsat üzerinde rehin hakkı kurabilmesi, FSEK'in 49. maddesi uyarınca bu hakların veya ruhsatın üçüncü kişilere devri veya rehni konusunda yetkili kılınmasına bağlıdır. Aksi bir kabul, hak rehninde aranan *"devredilebilirlik"* şartının göz ardı edilmesi sonucunu doğuracak ve mali hakkın devrini eser sahibinin veya mirasçısının muvafakatine bağlayan FSEK m. 49 hükmüyle çelişki arz edecektir. Bu sebeple eser sahibinin muvafakati olmadığı müddetçe, rehne teminat altına alınan borcun ödenmemesi dolayısıyla rehne konu olan hakkın veya ruhsatın cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi ve bu hak veya ruhsatın üçüncü kişiye devredilmesi mümkün değildir¹⁴⁶.

Eser sahibinden veya mirasçılarından mali bir hakkı veya ruhsatı iktisap eden kişinin, yazılı muvafakat almadan söz konusu haklar üzerinde rehin kurması mümkün olmadığından rehin sözleşmesinin tarafı olan rehin alacaklısı mali haklar veya ruhsat üzerinde rehin hakkına sahip olamaz¹⁴⁷. Nitekim FSEK'in 54. maddesinde mali bir hakkı yahut kullanma ruhsatını devre salahiyeti olmayan kimseden iktisap edenin iyiniyet sahibi olsa bile korunmayacağı hüküm altına alınmıştır. FSEK'teki özel düzenleme karşısında TMK m. 763/2 ve 988'de düzenlenen emin sıfatıyla zilyetten bir taşınırı devralan kimsenin iyiniyetinin korunacağına ilişkin düzenleme, fikir ve sanat eserlerinden doğan mali hakların rehninde uygulanmaz¹⁴⁸.

¹⁴² Ateş, *Hukuki İşlemler*, 372; Öcal Apaydın, "FSEK", 1425; Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, 225; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1848; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 609.

¹⁴³ Alacak veya hak rehninde, rehin hakkına konu olabilecek alacaklar ve diğer haklar, devredilebilir olmak şartıyla rehne konu olması mümkündür. Bu alacak ve hakların devredilebilir olması halinde ise bağımsız ve ekonomik değeri olan alacak ve hak niteliğinde oldukları ifade edilebilir. Zira, kanun veya sözleşme ile alacağın devredilmesi yasaklanmış ise bu durumda bu alacak rehni konusu olamaz. Buna karşılık, devredilebilir alacaklar, fikri haklar ve sınai haklar üzerinde rehin kurulması mümkündür. Sirmen, *Eşya Hukuku*, 668; Alacak ve haklar üzerinde rehin kurulabilmesi için rehne konu olan alacak veya hakkın temlike elverişli olması gerekmektedir. Bu sayede, rehne konu olan unsurlar üzerine paraya çevirme yetkisi kullanılabilir. Nomer - Ergüne, *Eşya Hukuku*, 293.

¹⁴⁴ Acar, *Rehin*, 67,87.

¹⁴⁵ Meseleyi bir başka açıdan değerlendirmek gerekirse; ilk aşamada rehin işlemi devir etkisi doğurmayan bir işlem olarak görürse de borcun ödenmemesi durumunda rehniin cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi söz konusu olabilecektir. Bu durum, hak rehninde aranan *"devredilebilir/temlike elverişli olma"* şartının önemini de ortaya koymaktadır.

¹⁴⁶ Ercoşkun Şenol - Sucu Yer, *Şematik Eşya Hukuku*, 187; Antalya - Topuz, *Marmara Hukuk Yorumu*, 123; Mali hak veya ruhsatı iktisap eden kişinin devir yetkisinin olmaması, tasarruf yetkisinin eksik olması nedeniyle rehni hakkının doğumu açısından sorun teşkil etmektedir. TMK'nın 954. maddesinde alacakların ve diğer hakların rehnedilebilmesi için bunların başkasına devredilebilir olmasını aramıştır. Bkz. Öcal Apaydın, "FSEK", 1414; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 610; Zira devredilemeyen hakların ise rehnedilmesi mümkün değildir. Bkz. Yıldırım, "Fikri ve Sınai Hakların Rehnedilmesi", 175; Öcal Apaydın, "FSEK", 1426; Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, 227; Bayezit, *Rehin Sözleşmesi ve Hükümleri*, 316; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 41.

¹⁴⁷ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 372; Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, 225; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 609; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1849; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2003/791 (27 Ocak 2003): *"5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 52. maddesine göre, eser üzerindeki mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi bir muteberiyet şartı olup, davacı eser sahibi ile davalı K. arasında yazılı bir sözleşmenin yapılmaması olmasına, bu itibarla davalı K. 'ın bahsi geçen esere ilişkin ve Kanun'un 21 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olan mali hakları kullanma ve bunlardan istifadesinin mümkün bulunmamasına göre...davacı ile davalı K. arasında yukarıdaki bentte açıklandığı üzere mali hakların devri yönünde geçerli bir sözleşme bulunmadığından diğer davalıların, davacının eseri üzerinde işleme, film haline getirme ve bunu televizyonda gösterme şeklinde ayrı ayrı oluşan faaliyetlerinde FSEK'nun 54/f.1. maddesi hükmüne göre, hüsnüniyet sahibi olsalar bile himaye görmeleri mümkün bulunmamaktadır."*

¹⁴⁸ Burada dikkat edilmesi gereken husus, eser üzerindeki mali hakların tasarruf yetkisi olmayan bir kimseden iyiniyetle kazanılması mümkün değilken; eserin aslının, çoğaltılmış nüshalarının veya müsveddelerinin iyiniyetli kazanılması mümkündür. Zira birinci durumda maddi varlığı olmayan mali haklar söz konusu iken ikinci durumda maddi bir taşınır eşya olarak eserin aslı, müsveddeleri veya çoğaltılmış nüshaları söz konusudur. Başka bir deyişle FSEK'in *"salahiyetin mevcut olmaması"* başlıklı 54. maddesi, sadece eser üzerindeki mali haklar açısından uygulama bulacak olup taşınır eşya niteliğinde olan eserin aslı, müsveddesi ve çoğaltılmış nüshaları için, yukarıda ifade edildiği üzere, TMK'nın aynı hakların kazanılmasına ilişkin hükümleri uygulanır. Bkz. Suluk, *Mütalaalar*, 68; Öcal Apaydın, "FSEK", 1425; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 609; Maddi mallar üzerinde alenileştirmeyi zilyetlik sağlar ve TMK gereğince taşınırın zilyedi olan kişinin

3. Rehnin sözleşmesinin kurulması ve geçerliliği

Alacak hakkı ile diğer hakların rehnedilmesi için TMK m. 955 uyarınca sözleşmenin yazılı olarak yapılması gerekir¹⁴⁹. Bunun yanında diğer hakların rehinde, yazılı rehin sözleşmesiyle birlikte, bu hakların devri için öngörülen şekle de uyulması gerekir (TMK m. 955/3). Öte yandan FSEK kapsamına giren eserlerin ve eser üzerindeki hakların rehne ilişkin FSEK m. 62'de özel şekil şartı öngörüldüğünden mali hakların ve bu mali haklara dair hukuki işlemlerden doğan para alacaklarının rehin sözleşmesine konu olması durumunda, rehin sözleşmesinin FSEK'te öngörülen şekil şartlarına uygun olarak kurulması gerekmektedir. Bir diğer ifadeyle mali hakların ve bu mali haklara dair hukuki işlemlerden doğan para alacaklarına ilişkin rehin sözleşmesinin yazılı olarak yapılması ve sözleşmede rehin olarak verilen unsurların ayrı ayrı gösterilmesi gerekmektedir¹⁵⁰.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun m. 62/3-4'de sayılan unsurların (*eser üzerindeki mali haklar ve mali haklardan doğan parasal alacaklar*) rehne konu olması durumunda rehin sözleşmesinde bunların açıkça belirtilmesi zorunludur¹⁵¹. Zira rehinde prensibi uyarınca rehin sözleşmesinin konusunu oluşturan hakkın belirli olması aranır¹⁵², bu şart rehin sözleşmesinin geçerliliği açısından önem arz eder. Öte yandan teslim bağli taşınır rehminin aksine alacak haklarının rehinde belirlilik ilkesi daha esnek uygulanmaktadır. Buna göre, rehin sözleşmesinin yapıldığı sırada azami olarak alacağın miktarının belirli olması ve paraya çevrildiği sırada tutarın parayla belirlenebilir olması yeterlidir¹⁵³. Ancak taraflar arasında ileride doğacak ve şarta bağlı tüm alacakları teminat almak amacıyla mali haklar üzerinde genel bir rehin sözleşmesi yapılması rehinde belirlilik şartını sağlamadığından geçerli olmaz¹⁵⁴.

Eser üzerindeki mali haklardan birinin veya tamamının rehni konusunu oluşturması mümkündür¹⁵⁵. Bununla birlikte rehinde belirlilik prensibinin bir sonucu olarak mali hakların tümünü içeren genel bir rehin sözleşmesi yapılması mümkün değildir¹⁵⁶. Bir diğer ifadeyle teker teker mali hakların sayılması suretiyle eser üzerindeki bütün mali hakların rehne konu edilebilmesi mümkün iken açıkça belirtilmeden genel bir ifadeyle bütün mali hakların rehnedildiği sözleşmeler geçerli olmaz. Zira rehni konusu mali hak olup mali ve manevi hakları bünyesinde barındıran eser sahipliği bir bütün olarak rehne konu edilemez¹⁵⁷. Bir diğer ifadeyle eser sahipliğinin devre veya rehne konu olabilmesi mümkün değildir, çünkü eser ile eser sahibi arasındaki bağı tamamen sona erdiren bir işlem mahiyeti itibarıyla FSEK kapsamında geçerli kabul edilemez. Diğer bir ifadeyle, eser sahipliğini bütün olarak sona erdiren devirler ve rehni FSEK açısından mümkün değildir¹⁵⁸.

taşınırın maliki olduğuna yönelik mülkiyet karanesi uygulanır. Bkz. Keskin - Demircioğlu, *Temel Hukuk Dizisi*, 62; Fikir ve sanat eserleri açısından ise eser üzerindeki mali haklar, zilyetliğin konusunu oluşturmamakla ilgili emin sıfatıyla zilyetten iyi niyetli üçüncü kişinin hak iktisap etmesi söz konusu değildir. Örnek kararlar için bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2013/13341 (26 Haziran 2013): "5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 54'üncü maddesi uyarınca mali bir hakkı yahut kullanma ruhsatını devre salâhiyetli olmayan kimseden iktisap edenin, hüsnüniyet sahibi olsa bile himaye görmeyecek olmasına göre, davalı K. TV İç Anadolu Bölge Televizyonu A.Ş. ve D.K. Müzik Yapımcılık A.Ş. vekillerinin tüm temyiz itirazlarının reddi gerekmektedir."; Çetiner, *Teminat Hukuku*, 797; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2003/791 (27 Ocak 2003): "Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmasına ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 52. maddesine göre, eser üzerindeki mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi bir muteberiyet şartı olup, davacı eser sahibi ile davalı Kaan arasında yazılı bir sözleşmenin yapılmamış olmasına, bu itibarla davalı Kaan'ın bahsi geçen esere ilişkin ve Kanun'un 21 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olan mali hakları kullanma ve bunlardan istifadesinin mümkün bulunmamasına göre, davalı Kaan vekilinin temyiz itirazlarını reddi gerekmektedir."

¹⁴⁹ Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 154; Ateş, *Hukuki İşlemler*, 374; Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, 226; Ercoşkun Şenol - Sucu Yer, *Şematik Eşya Hukuku*, 191; Keskin - Demircioğlu, *Temel Hukuk Dizisi*, 175; Acar, *Rehin*, 234.

¹⁵⁰ Kandemir, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*, 79; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 155; Ateş, *Hukuki İşlemler*, 374; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 610; Ayiter, *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*, 225; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1856; Suluk, *Mütalaalar*, 40; TMK m. 955/3 hükmünde belirtilen yazılı rehin sözleşmesi, tasarruf işlemi niteliğindedir. Borçlandırıci işlem ise kural olarak herhangi bir şarta tabi değildir. Ancak üzerinde rehni tesis edilecek unsura ilişkin kanunda ayrıca bir şekil şartı öngörülmüş ise rehni sözleşmesi de aynı şekle uygun olarak yapılması gerekmektedir. Nomer - Ergüne, *Eşya Hukuku*, 300.

¹⁵¹ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 375; Suluk vd., *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 154; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 647.

¹⁵² Çetiner, *Teminat Hukuku*, 792; Özkaya, *Eşya Hukuku*, 64; Acar, *Rehin*, 44 vd.; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 647.

¹⁵³ Taşınır rehinde belirlilik ilkesi, rehni konusunun ve rehni güvence altına alınan alacağın belirli olmasını sağlar. Rehni konusunu olan taşınır eşyanın sözleşmede belirlenebilir olması gerekmektedir. Alacağın belirli olması ise alacağın paraya çevrilmesi anına kadar parayla belirlenebilir olması gerekmektedir. Detaylı bilgi için bkz. Sirmen, *Eşya Hukuku*, 678; Ayrıca bkz. Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 66; Acar, *Rehin*, 49; Nomer - Ergüne, *Eşya Hukuku*, 243.

¹⁵⁴ İleride doğacak ve şarta bağlı alacakların rehne konu olması durumunda rehni verenin ekonomik özgürlüğü sınırlanacağı için yapılan sözleşmenin TMK'nın 23.maddesi ve TBK'nın 27.maddesi gereğince geçersiz olduğu kabul edilmektedir. Ancak ileride doğan alacaklar için yapılan tasarruf işleminin konu ve zaman bakımından sınırlandırılması durumunda sözleşme geçerli olarak kabul edilebilir. Detaylı bilgi için bkz. Oğuzman, *Eşya Hukuku*, 997; Sirmen, *Eşya Hukuku*, 679; Bu şekilde genel bir rehni sözleşmesinin kişinin ekonomik özgürlüğünü de sınırlandırdığına ve bu kapsamda kişilik haklarına aykırı olduğu gibi ahlaka da aykırı olduğuna ilişkin bkz. Hasan Erman, "Borçlar Hukukunda Akit Serbestisi ve Genel Olarak Sınırlamaları", *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 38/1-4 (1973), 612.

¹⁵⁵ Çetiner, *Teminat Hukuku*, 792; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 236.

¹⁵⁶ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 240-41; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 600; Özkaya, *Eşya Hukuku*, 64; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 61.

¹⁵⁷ Eser sahipliği, eser sahibi tarafından eserin meydana getirildiği anda eser sahibinin kişiliğinde ortaya çıkar. Budak, *Davalar*, 143; Bundan dolayı, eser sahipliği, hukuki işlemlere konu olamayacağı gibi mirasçılara da intikal etmez. Buna ek olarak eser sahipliği bir bütün olarak devredilemez ve rehnedilemez. Bkz. Suluk, *Mütalaalar*, 40; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 181; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 600; Yavuz vd., *Kanun Yorumu*, 1838; Öztan, *Fikri Mülkiyet Haklarının Haczi*, 64.

¹⁵⁸ Yıldırım, "Fikri ve Sınai Hakların Rehnedilmesi", 175; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 181; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*

Türk Medeni Kanunu m. 958 uyarınca mali hakların ve diğer hakların üzerinde birden fazla rehin kurulabilir, bu durumda rehin sözleşmesinin geçerliliği için aranan şartlar, sonradan yapılan rehin sözleşmesi için de aranır. Ek olarak rehinli bir alacak üzerinde sonradan bir rehin kurulması durumunda, rehnedenin veya sonra gelen rehin alacaklısının, durumu önce gelen rehin alacaklısına yazılı olarak bildirmesi gereklidir. Bildirim yapıldığı takdirde, sonradan tesis edilen rehin geçerlidir.

4. Rehinin kazanılması, hüküm ve sonuçları

Mali haklara ve bu haklara ilişkin olarak yapılan hukuki işlemlerden doğan parasal alacaklara ilişkin olarak yapılacak rehin işlemi, TMK m. 954-961 arasında düzenlenen alacaklar ve diğer hakların rehnine ilişkin hükümlere tabidir. Hüküm bulunmayan hallerde ise teslim bağli rehin hükümleri uygulanır. Bundan dolayı eserin aslı, müsveddesi ve çoğaltılmış nüshalarının rehnine ilişkin yukarıda yapılan açıklamalar, çoğu durumda mali hakların ve bu haklara ilişkin olarak yapılan hukuki işlemlerden doğan parasal alacakların rehninin hüküm ve sonuçları için de geçerlidir¹⁵⁹. Bir diğer ifadeyle şekil şartına uygun bir şekilde rehin sözleşmesinin yapılmasıyla birlikte mali hak üzerinde rehin hakkı kazanılmış olur. Bu sebeptendir ki rehinde belirlilik prensibine uygun bir şekilde sözleşmenin düzenlenmiş olması mali hak üzerinde rehin hakkının kurulabilmesi için önemlidir.

Bunun yanında, mali haklara ilişkin yapılan hukuki işlemlerden doğan para alacağının hamiline yazılı senede bağlanması durumunda ise rehin kurulabilmesi için senetlerin rehin alacaklısına teslim edilmesi gerekir (TMK m. 956). Senedin teslim edilmediği durumda rehin hakkı doğmaz¹⁶⁰. Öte yandan rehin konusu herhangi bir kıymetli evrak veya senede bağlanmış değilse sadece rehin sözleşmesinin yapılmasıyla rehin kurulmuş olur¹⁶¹. Dolayısıyla senede veya kıymetli evraka bağlanmamış bir mali hak söz konusu olduğunda rehin sözleşmesinin yapılmasıyla rehin kurulur.

Mali haklara ilişkin olarak yapılan hukuki işlemlerden doğan para alacağının rehnedilmesi durumunda bu durumun alacaklı veya rehin alacaklısı tarafından borçluya bildirilmesi mümkündür¹⁶². *“Rehin kendisine ihbar edilmiş olan borçlu, borcunu asıl alacaklıya veya rehin alacaklısına ancak diğerinin rızasıyla ödeyebilir. Bu rızanın bulunmaması halinde ise borçlu, borcunu tevdi etmekle yükümlüdür (TMK m. 961)”*. Rehin sözleşmesinin tarafları tevdi edilecek yer konusunda anlaşamazlarsa borçlu, borcunu hâkim tarafından belirlenen tevdi yerine yatırmakla yükümlüdür.

Alacak hakları üzerinde birden fazla rehin kurulması mümkündür. TMK’nın 958. maddesine göre *“rehinli bir alacak üzerinde sonradan bir art rehin kurulması, ancak rehnedenin veya sonra gelen rehin alacaklısının durumu önce gelen rehin alacaklısına yazılı olarak bildirmesi halinde geçerlidir”*¹⁶³.

Rehin alacaklısı, asıl alacaklıdan rehne konu olan şeyin özenli yönetilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını talep edebilir¹⁶⁴. TMK’nın 961. maddesi gereğince de *“özenli bir yönetim, rehnedilmiş alacağın muacceliyetinin ihbarını ve tahsil edilmesini gerekli kılıyorsa alacaklı bu işlemleri yapabilir; rehin alacaklısı da alacaklıyı bu işlemlerin yapılmasına zorlayabilir”*.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve Türk Medeni Kanunu hükümleri gereğince mali haklar üzerinde rehin tesis edilmesi durumunda, rehin verenin sözleşme ve tasarruf yetkileri sona ermemektedir¹⁶⁵. Dolayısıyla, rehin veren bu haklar üzerinde sözleşme yapabilir ve tasarruf yetkilerini kullanabilir. Ancak bu durum rehin alacaklısı için tehlike oluşturabilir. Örneğin, rehin verenin mali hakkının üzerinde tam ruhsat vermesi durumunda rehin alacaklısı rehin konusu olan hakkın paraya çevrilmesini talep etme yetkisini kullanamayabilir. Bundan dolayı, rehin verenin, rehin konusu hak üzerinde rehin ile bağdaşmayan sözleşme ve tasarruf işlemi yapmak istemesi durumunda, rehin alacaklısından izin alması gerektiğini belirtmek gerekir¹⁶⁶. Buna ek olarak, rehin ile bağdaşmayan bir tasarruf işlemi yapıldığında, izin alınmayan rehin alacaklısı, rehin borçlusuna karşı ileri sürebileceği talepleri, rehinin bir aynı teminat olmasından dolayı tasarruf işleminin tarafı olan üçüncü kişiye karşı da ileri sürebilir¹⁶⁷.

Hukuku, 600; Bozbel, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 226; Bayezit, *Rehin Sözleşmesi ve Hükümleri*, 317.

¹⁵⁹ Detaylı bilgi için bkz. s. 15 vd.

¹⁶⁰ Kandemir, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*, 65; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 360; Ergüne, *Teslime Bağli Taşınır Rehni*, 40; Taşkın, *Mevduat Rehni Özelinde Alacak Rehni*, 128; Bilge Aytuğar, *“Ticari İşletmeden Bağımsız Olarak Devredilemeyen Ticaret Unvanının Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamında Rehin İşlemine Konu Edilmesi”*, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 32/3 (2024), 1351.

¹⁶¹ Taşkın, *Mevduat Rehni Özelinde Alacak Rehni*, 131; Ergüne, *Teslime Bağli Taşınır Rehni*, 39; Yıldız, *Alacak Rehninin Kurulması*, 61.

¹⁶² Ergüne, *Teslime Bağli Taşınır Rehni*, 40.

¹⁶³ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 381; Buradaki ihbarın rehinde alenilik unsuru sağladığına ilişkin bkz. Yıldız, *Alacak Rehninin Kurulması*, 35.

¹⁶⁴ Oğuzman, *Eşya Hukuku*, 595.

¹⁶⁵ Oğuzman, *Eşya Hukuku*, 613; Makaracı Başak, *Taşınır Rehni Sözleşmesi*, 256.

¹⁶⁶ Söz gelimi rehin borçlusunun alacak üzerinde ibra, takas, yenileme veya mehil verme gibi hukuki tasarrufları rehin alacaklısı tarafından rıza gösterilmesi durumunda yapabileceğine ilişkin bkz. Ateş, *Hukuki İşlemler*, 383.

¹⁶⁷ Ateş, *Hukuki İşlemler*, 382.

D. Ticari işlemlerde taşınır rehni kanunu uyarınca fikir ve sanat eserlerinin ve bunlar üzerindeki hakların rehnedilmesi

1. Genel olarak

6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nun 5. maddesinde, bu Kanun uyarınca üzerinde rehin hakkı kurulabilecek taşınır varlık sayılmış olup; fikri mülkiyete konu hakların da rehin sözleşmesinin konusu olabileceği belirtilmiştir¹⁶⁸. Her ne kadar bu Kanun uyarınca fikri mülkiyete konu hakların rehin sözleşmesine konu olacağı düzenlenmiş olsa da bu hususta herhangi bir sınırlamaya yer verilmemiştir. Nitekim FSEK m. 62'de sayılan alenileşmiş bir eserin müsveddesi veya aslı, yayımlanmış bir eserin çoğaltılmış nüshaları, alenileşmiş bir eser üzerindeki mali haklar ve eser sahibinin mali haklara dair hukuki muamelelerden doğan para alacaklarının rehin sözleşmesine konu olması mümkündür. Dolayısıyla TİTRK hükümleri uyarınca fikri mülkiyet haklarının rehne konu olabilmesi, FSEK m. 62 hükmünde sayılan unsurlar ile sınırlıdır¹⁶⁹.

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu hükümleri uyarınca FSEK m. 62'de sayılan hususlar üzerinde rehin kurulabilmesi için rehin sözleşmesinin tarafının TİTRK m. 3'de sayılan kişilerden olması gerekmektedir¹⁷⁰. Söz konusu hükme göre, *"rehin sözleşmesi, kredi kuruluşları ile tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü, serbest meslek erbabı gerçek ve tüzel kişiler arasında veya tacir ve/veya esnaf arasında kurulabilir."*

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu hükümleri uyarınca kurulacak rehin sözleşmesinin konusunu FSEK m. 62 hükmünde sayılan unsurlar münferit olarak oluşturabileceği gibi; ticari işletmesi veya esnaf işletmesi de oluşturabilir¹⁷¹. Ticari işletme veya esnaf işletmesinin rehin sözleşmesine konu olması durumunda işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş unsurların tamamı rehin kapsamına dahil edilmektedir. Bu durumda FSEK m. 62 hükmünde sayılan unsurların işletme faaliyetine tahsis edilmesi halinde TİTRK hükümleri uyarınca kurulan rehlin kapsamında olacaktır. Bu durum TİTRK m. 5/2 hükmünde şu şekilde ifade edilmiştir: *"Ticari işletme ve esnaf işletmesinin tamamı üzerinde rehin kurulması halinde, rehin kuruluşu anında işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan her türlü varlık; bir işletmenin belirli bir taşınır varlık grubunun bir bütün olarak rehnedilmesi halinde ise gruba dahil varlıkların tamamı rehnedilmiş sayılır."* Bu durumda rehne konu mali hakların teker teker rehin sözleşmesinde belirtilmesini zorunlu kılan FSEK m. 62/2 hükmü uygulama bulmaz¹⁷².

Öte yandan, TİTRK hükümleri uyarınca rehin sözleşmesinin kurulma anı, rehinli taşınırlar siciline tescil anıdır. Dolayısıyla ticari işletme veya esnaf işletmesinin rehnedilmesi halinde bu durumun tescil edilmesiyle birlikte işletme faaliyetine tahsis edilmiş olan ve FSEK m. 62'de sayılan unsurlar üzerinde rehin hakkı doğar¹⁷³.

2. TİTRK hükümleri uyarınca kurulan rehlin hüküm ve sonuçları

Bir taşınır eşyanın rehni, Türk Medeni Kanunu'na göre kural olarak teslimli taşınır rehni hükümlerine göre kurulur. Ancak bazı istisnai hallerde teslimsiz taşınır rehni de söz konusu olmaktadır. Bu istisnai hallerden biri de Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nda öngörülmüştür¹⁷⁴. TİTRK'da sayılan

¹⁶⁸ Özlem Altay - Elif Bilge İncesu, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kurulmasına İlişkin Güncel Sorunlar", *İstanbul Barosu Dergisi* 94/1 (2020), 220; Alper Uyumaz - Mehmet Cemil Türk, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Üzerine Düşünceler", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 25/2 (2019), 1433; Caner - Kandemir, "Kapsam Dışında Bırakılan Varlıklar", 141; Melike Erdoğan, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na Göre Ticari İşletme Rehni Kapsamı" (Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 9.

¹⁶⁹ Turgut Öz, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu", *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16/2-3 (2017), 155; Öcal Apaydın, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Teminat Yükünün Kapsamı Bakımından Özellik Arz Eden Haller", 93; Eda Nur Tavukcuoğlu, "6750 Sayılı Kanun Uyarınca Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Konu Olabilecek Varlıklar", *İstanbul Barosu Dergisi* 92/3 (2018), 111.

¹⁷⁰ Öz, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu", 161; Akyazan, "Ticari İşletme Rehni", 65; Yavuz Akbulak, "Ticari İşletme Rehni", *İstanbul Barosu Dergisi* 90/3 (2016), 342-43; Celal Göle - Gökhan Aydoğan, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nun Ticaret Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", *BATİDER* 33/1 (2017), 12; Esra Hamamcıoğlu - Argun Karamanlioğlu, "6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na İlişkin Bazı Tespitler", *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 13/2 (2017), 99; Akipek Öcal, "Taşınır Rehni Sözleşmeleri ve Sözleşmelerde Şekil", 88; Arif Duran, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Sözleşmesi Taraflarının Hak ve Yükümlülükleri", *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 4/2 (2016), 105; Altay - İncesu, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kurulmasına İlişkin Güncel Sorunlar", 222; Belin Köroğlu Ölmez, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Ticari İşletme Rehni", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 29/129 (2017), 264; Emin Çamurcu, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Sözleşmesinin Tarafları", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 21/3 (2017), 203 vd.; Duygu H. Arda Bağçe, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Sözleşmesinde Borçlu Dışında Bir (Üçüncü) Kişinin Rehni Veren Sıfatı ve Rehni Verene İlişkin Bazı Özel Durumlar", *Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 29/1 (2023), 762; Selmin Burcu Öztekin, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na Göre Tarafların Hak ve Yükümlülükleri" (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 18; Kandemir, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*, 30.

¹⁷¹ Göle - Aydoğan, "Ticaret Hukuku Açısından Değerlendirme", 29; Alper Uyumaz, "Medeni Kanun Dışındaki Kanunlarda Düzenlenmiş Taşınır Rehni Çeşitleri", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 21/4 (2017), 57; Aslı Makaracı Başak, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Lex Commissoria Anlaşması Yasasına İstisna Getirip Getirmediği Konusu Üzerine Bir Değerlendirme", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10/2 (2019), 746; Burcu Karakuş Erbaş, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni ve Rehni Alacaklısının Korunması* (Seçkin Yayıncılık, 2018), 40.

¹⁷² Nurdan Balkan, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Ticari İşletme Rehni Kuruluşu* (Seçkin Yayıncılık, 2023), 92.

¹⁷³ Kandemir, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*, 41.

¹⁷⁴ Göle - Aydoğan, "Ticaret Hukuku Açısından Değerlendirme", 7; Hamamcıoğlu - Karamanlioğlu, "Tespitler", 96; Arda Bağçe,

varlıkların rehnine ilişkin yapılan rehin sözleşmesinin rehinli taşınır siciline ("Sicil") tescili ile rehin sözleşmesi hüküm ve sonuç doğurmaktadır. Teslimli taşınır rehninde zilyetliğin devri aleniyeti sağlarken; teslimsiz taşınır rehninde ise aleniyet sicile tescil ile sağlanır¹⁷⁵.

Rehin sözleşmesinin TİTRK m. 3 hükmünde belirtilen kişiler arasında kurulabilmesi için m. 4 hükmünde belirtilen şekil şartlarına uygun olarak yapılması gerekmektedir. Bu hükme göre, "rehin sözleşmesi elektronik ortamda ya da yazılı olarak düzenlenebilir. Elektronik ortamda düzenlenen rehin sözleşmesinin sicile tescil edilebilmesi için sözleşmenin güvenli elektronik imza ile onaylanması şarttır." Her ne kadar 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun¹⁷⁶ 5. maddesinde teminat sözleşmelerinin güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemeyeceği düzenlenmiş olsa da; maddenin başında "kanunların resmi şekle veya özel bir merasime tabi tuttuğu hukuki işlemler" in bu madde kapsamında olmadığı belirtilmiştir. Bundan hareketle TİTRK uyarınca yapılacak rehin sözleşmelerinde elektronik imzanın kullanılması mümkündür. Sözleşmenin yazılı olarak düzenlenmesi durumunda ise TİTRK m. m. 4 hükmü uyarınca "rehin sözleşmesinin sicile tescil edilebilmesi için tarafların imzalarının noterce onaylanması veya sözleşmenin sicil yetkilisinin huzurunda imzalanması şarttır"¹⁷⁷. TİTRK uyarınca FSEK m. 62'deki unsurların rehnedilmesi durumunda sözleşmenin geçerli olabilmesi için TİTRK hükümlerinde belirtilen şekil şartlarına uyması gerektiği gibi aynı zamanda -işletmenin bütün olarak rehnedilmesi durumu hâriç olmak üzere- FSEK'te belirtilen rehne konu unsurların ayrı ayrı belirtilmesi şartını da sağlaması gerekmektedir¹⁷⁸.

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu ve Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda öngörülen şartlara uygun olarak kurulan rehin sözleşmesi, Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği¹⁷⁹ ("Yönetmelik")'nin 22. maddesi uyarınca "kanuna göre rehin alacaklısı ve rehin veren sıfatına sahip kişiler veya bunların temsil ve ilzama yetkili temsilcileri tarafından birlikte tescil edilir." Rehin sözleşmesinin sicile tescili için sunulması zorunlu belgeler Yönetmelik'in 23. maddesinde belirtilmiştir. Söz konusu maddeye göre, "Rehin sözleşmesinin taraflarınca Kanun ve Kanun uyarınca çıkarılan yönetmeliklere göre hazırlanan ve imzalanan rehin sözleşmesinin bir sureti,

- a) *Rehne konu edilecek taşınır varlıkları tanımlayıcı bilgi ve belgeler,*
- b) *Rehin sözleşmesinin tarafları veya bunların temsil ve ilzama yetkili temsilcilerinin kimlik numarasını gösteren belgelerin aslı ve*
- c) *Temsil ve ilzama yetkili temsilcilerin yetkili olduklarını gösteren belgelerin aslı ya da noter onaylı örneklerinin Sicile sunulması zorunludur."*

Sicil, Yönetmelik'in 27. maddesinde sayılan hallerin mevcut olmaması halinde rehin sözleşmesini tescil eder¹⁸⁰. Yönetmelik'in 25. maddesi uyarınca "Sicil, tescil işleminin gerçekleşmesi ile rehin sözleşmesi taraflarına verilmek üzere bir tescil belgesi düzenler. Elektronik ortamda yapılan başvurularda ise tescil belgesi güvenli elektronik imza ile imzalanarak ilgiliye Kayıtlı Elektronik Posta (KEP) ya da ıslak imzalı olarak posta aracılığıyla iletilir." Yönetmelik'in 23. maddesinde sayılan unsurların eksik olması halinde ise Sicil tescil talebini reddeder (Yönetmelik m. 27).

Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu hükümleri uyarınca fikir ve sanat eserleri ve bu eserler üzerindeki haklara ilişkin kurulacak rehin hakkı, rehin sözleşmesinin tescili ile geçerlilik kazanır. Sicile tescil, kurucu niteliğe sahiptir. TİTRK uyarınca kurulacak rehin, teslimsiz taşınır rehni olması

"Özel Durumlar", 760; Uyumaz - Türk, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Üzerine Düşünceler", 1418; Uyumaz, "Medeni Kanun Dışındaki Kanunlarda Düzenlenmiş Taşınır Rehni Çeşitleri", 53; Abdurrahman Kayıklık, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'nun Ticari İşlem Kistası ve Taraf Bakımından Uygulama Alanı", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 23(2 (2021), 1516-17; Erdoğan, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na Göre Ticari İşletme Rehninin Kapsamı", 4.

¹⁷⁵ Öz, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu", 162; Akyazan, "Ticari İşletme Rehni", 68; Öcal Apaydın, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Teminat Yükünün Kapsamı Bakımından Özellik Arz Eden Haller", 88; Hamamcıoğlu - Karamanlioğlu, "Tespitler", 125; Akipek Öcal, "Taşınır Rehni Sözleşmeleri ve Sözleşmelerde Şekil", 87; Arda Bağce, "Özel Durumlar", 760; Duygu Arda, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Sicili* (Seçkin Yayıncılık, 2024), 106.

¹⁷⁶ Elektronik İmza Kanunu, Resmi Gazete 25355 (15 Ocak 2004), Kanun No. 5070.

¹⁷⁷ Göle - Aydoğan, "Ticaret Hukuku Açısından Değerlendirme, 18; Hamamcıoğlu - Karamanlioğlu, "Tespitler", 121; Akipek Öcal, "Taşınır Rehni Sözleşmeleri ve Sözleşmelerde Şekil", 89; Altay - İncesu, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehninin Kurulmasına İlişkin Güncel Sorunlar", 225; Güleş - Doğu, "6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamında Kurulan Taşınır Rehni Sözleşmesinin Şekli", 60; Köroğlu Ölmez, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Ticari İşletme Rehni", 267; Uyumaz - Türk, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Üzerine Düşünceler", 1430; Kandemir, *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni*, 41.

¹⁷⁸ Öz, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu", 163; Akbulak, "Ticari İşletme Rehni", 343; Tavukçuoğlu, "6750 Sayılı Kanun Uyarınca Ticari İşlemlerde Taşınır Rehnine Konu Olabilecek Varlıklar", 119.

¹⁷⁹ Rehinli Taşınır Sicili Yönetmeliği, Resmi Gazete 29935 (3. Mükerrer) (31 Aralık 2016).

¹⁸⁰ Yönetmelik'in "Tescil talebinin reddi" başlıklı 27. maddesi: "Sicil aşağıdaki hallerde tescil talebini reddeder:

- a) *Rehin sözleşmesinin taraflardan biri tarafından imzalanmaması,*
- b) *Rehin sözleşmesinde yer alması zorunlu hususlardan herhangi birine yer verilmemesi,*
- c) *Tescil için aranan şartların eksik olması,*
- d) *Sicil tarafından talep edilen bilgi ve belgelerin verilmemesi,*
- e) *Sicile tescil edilecek hususların, tarafların tam ve gerçek beyanına uygun olmaması veya kamu düzenine aykırılık oluşturmaması,*
- e) *İlerleme sisteminin kabul edilmesi halinde, rehin sözleşmesinde yer alan güvence miktarının diğer alacaklılar aleyhine muvafakatsız olarak artırılmasının tescilinin talep edilmesi."*

sebebiyle rehin alacaklısı rehnedilen taşınırın doğrudan zilyetliğini kazanmaz; ancak bu unsurlar üzerinde dolaylı zilyetliğe sahip olur¹⁸¹.

Son olarak TİTRK uygulanması hâlinde farklılık olacak bir durum ise rehin alanın, rehne konu taşınır veya hakkın kendisine devrini talep etme imkânıdır. Nitekim TİTRK uygulanmayan rehin hallerinde lex commissoria yasağı gereğince rehne konu fikir ve sanat eserleri üzerindeki mülkiyet hakkının rehin alacaklısına geçeceğinin kararlaştırılması mümkün değildir.

Sonuç

Fikir ve sanat eserleri ve bu eserler üzerindeki mali haklar, rehin hakkının konusunu oluşturabilir. FSEK'in 61. maddesi uyarınca rehne konu olamayacak unsurlar, eser sahibinin manevi hakları, sinema eserleri hariç olmak üzere eser sahibi veya mirasçısının mülkiyetinde bulunan alenileşmemiş eserin asılları ve müsveddeleri, sahibi veya mirasçının mülkiyetindeki alenileşmemiş aslı ve müsveddesi üzerindeki mali haklar ve mali haklara dair hukuki işlemlerden doğan paradan gayri alacaklardır. Fikir ve sanat eserlerinin Kültür Bakanlığı nezdinde kaydına ve tesciline ilişkin belgeler de rehin hakkının konusu olamazlar. Ancak kanunda açıkça belirtilmiş olmasa bile alenileşmemiş bir eserin eser sahibinin rızası ile akdi rehnin konusu olması mümkün iken eser sahibinin mirasçılarının mülkiyetinde bulunan alenileşmemiş bir eser açısından bu durum söz konusu değildir.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 62. maddesinde ise rehin konusu olabilecek unsurlar düzenlenmiştir. Buna göre FSEK'in 62. maddesi gereğince alenileşmiş bir eserin müsveddesi veya aslı ve yayımlanmış bir eserin çoğaltılmış nüshaları rehnin konusu olabilmektedir. FSEK kapsamında bir eserin müsveddesinin veya aslının rehin konusu olabilmesi için eserin eser sahibinin rızası sonucunda alenileşmiş olması gerekmektedir. Bunun istisnasını ise sinema eserleri oluşturmakta olup sinema eserleri alenileşmemiş olsa dahi rehin işleminin konusunu oluşturabilir.

Her ne kadar FSEK'te rehne konu olabilecek ve olamayacak fikri haklar açık bir şekilde belirtilmiş ise de aslında fikri hakların rehni hâlinde bazı problemler ortaya çıkmaktadır. Her şeyden önce fikri hakların rehninde uygulanacak hükümler FSEK'te belirtilmediğinden bunların tespiti gerekir. Fikri hakların mahiyetlerinin farklılık arz etmesi dolayısıyla FSEK m. 62/1-2'de düzenlenen eserin müsveddesi, aslı ve çoğaltılmış nüshaları için teslim bağli taşınır rehni hükümleri uygulanırken FSEK m. 62/3-4'de düzenlenen mali haklar ve buna ilişkin hukuki işlemlerden doğan parasal alacaklar bakımından alacak hakkının rehnine ilişkin hükümler uygulanır. Bunlara ek olarak, fikir ve sanat eserlerinin veya bu eserler üzerindeki hakların, işletme faaliyetlerine tahsis edilmesi halinde rehne konu edilmesi mümkündür. Bu durumda ise TİTRK hükümleri uygulama alanı bulur.

Sinema eserleri hariç olmak üzere bir eserin aslı, müsveddesi veya çoğaltılmış nüshaları ile bunlar üzerindeki mali hakların rehne konu olabilmesi eserin alenileşmesi şartına bağlıdır. Ancak eser sahibinin rızası olmadan üçüncü bir kişi tarafından eserin yayınlanması, temsil edilmesi veya farklı yöntemler ile halka sunulması sonucunda eser alenileşmiş olsa bile eser sahibinin rızası olmadığından bahse konu eser hukuken alenileşmiş sayılmamaktadır. Bundan dolayı eser sahibinin rızası olmadan alenileşen eserler (asılları, müsveddeleri ve çoğaltılmış nüshaları dâhil) ve üzerindeki mali haklar rehnin konusunu oluşturamaz. Bununla birlikte FSEK m. 62/4 çerçevesinde eser sahibinin mali haklara dair hukuki muamelelerden doğan para alacakları, eserin alenileşmiş, yayımlanmış veya tamamlanmış olması aranmaksızın rehnin konusu olabilir. Bu bağlamda, eser sahibinin bir eserin gelecekte oluşturulmasına yönelik taahhüt vermesi durumunda, bu eser üzerindeki mali haklara ilişkin yapılan hukuki işlemlerden doğan para alacaklarının rehin sözleşmesine konu edilmesi mümkündür.

Tam bu noktada ifade etmek gerekir ki, her ne kadar FSEK'in 61. maddesi uyarınca mali haklara ilişkin hukuki işlemlerden doğan para dışındaki alacakların rehin sözleşmesine konu edilemeyeceği düzenlenmiş ise de, bu işlemlerden doğan edim, yalnızca nakdi veya ayni ödeme şeklinde değil; aynı zamanda verme, yapma veya yapmamaya ilişkin bir edim de olabilir. Bu kapsamda bu tür edimlerin ekonomik değeri ve devredilebilir nitelikleri olması halinde rehin sözleşmesine konu olması kanaatimizce mümkündür.

Fikri hakların rehnine ilişkin üzerinde durulması gereken bir diğer nokta ise mali hakların kullanılmasına ilişkin verilen ruhsatların rehne konu olup olamayacağıdır. Buna dair FSEK'te bir düzenleme yoktur. Ancak alenileşmiş bir eser üzerindeki mali hakların rehin konusu olabilmesi mümkün olduğundan, mali hakların kullanılmasına ilişkin olarak verilen ruhsatların da rehin konusu olabileceği kabul edilmektedir.

Rehin sözleşmesi, rehin alacaklısı ve rehin borçlusu arasında kurulan iki taraflı hukuki bir işlemdir.

¹⁸¹ Öz, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu", 173; Öcal Apaydın, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Teminat Yükünün Kapsamı Bakımından Özellik Arz Eden Haller", 91; Köroğlu Ölmez, "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Ticari İşletme Rehni", 269; Öztekin, "Tarafların Hak ve Yükümlülükleri", 50.

FSEK açısından rehin sözleşmesinin borçlu tarafını, eserin veya eser üzerindeki mali hakların sahibi oluştururken; rehin alacaklısını ise asıl alacağın alacaklısı oluşturur. TİTRK hükümleri uyarınca fikir ve sanat eserleri ve bu eserlere ilişkin haklara ilişkin kurulacak rehin sözleşmesinin taraflarını ise kredi kuruluşları ile tacir, esnaf, çiftçi, üretici örgütü, serbest meslek erbabı gerçek ve tüzel kişiler oluşturur. Mali hakkın sahibinin eser sahibinden farklı bir kişi olması halinde ise söz konusu kişinin rehin sözleşmesinin borçlu tarafını oluşturabilmesi için iktisap edilen hakkı veya ruhsatı hukuki işlemlere konu edebileceğine dair eser sahibinden yahut mirasçılarından yazılı izin alması gerekmektedir. Eser sahibinden veya mirasçılarından mali bir hakkı veya ruhsatı iktisap eden kişi, yazılı izin almadan söz konusu haklar üzerinde rehin kurmuş ise FSEK'in 54. maddesine göre rehin alacaklısı kişi, iyi niyetli olup olmadığına bakılmaksızın, mali haklar veya ruhsat üzerinde rehin hakkına sahip olamaz.

Eserin aslının, çoğaltılmış nüshalarının ve müsveddesinin rehin sözleşmesine konu olması durumunda, rehin verenin bunlar üzerinde tasarruf yetkisinin bulunması gerekmektedir. Ancak, bunlar üzerinde tasarruf yetkisi olmayan bir kimsenin rehin sözleşmesinin borçlu tarafını oluşturması mümkündür. Rehın alacaklısının iyi niyetli olması ve eserin zilyetliğini rehin veren kişinin emin sıfatıyla sahip olması durumunda, rehin alacaklısının yetkisi olmayan bir kimseden rehin hakkı kazanabilmesi mümkündür (TMK m. 939/2).

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 62. maddesi gereğince fikir ve sanat eserleri üzerinde kurulacak rehin sözleşmesinin geçerli olabilmesi için yazılı şekilde yapılması ve rehne konu olan unsurların açıkça sözleşmede belirtilmesi gerekmektedir. FSEK'te düzenlenen yazılı şekil şartı ve rehne konu olan unsurların açıkça gösterilmesi gerektiğine ilişkin şart, rehın kurulması için gereken geçerlilik şartlarıdır. Diğer bir deyişle, TİTRK hükümleri uyarınca kurulacak rehin sözleşmesinde işletmenin bütün halde rehnedilmesi durumunda, FSEK m. 62 hükmü uygulama alanı bulmazken; işletmenin bütün halinde rehnedilmemesi durumunda ise rehne söz konusu unsurların açıkça gösterilmesi gerekmektedir. Buna ek olarak, bu sözleşmenin elektronik ortamda yapılması durumunda sözleşmenin Sicile tescil edilebilmesi için güvenli elektronik imza ile onaylanması gerekir. Sözleşmenin yazılı olarak düzenlenmesi durumunda ise Sicile tescil edilebilmesi için tarafların imzalarının noterce onaylanması veya sözleşmenin Sicil yetkilisinin huzurunda imzalanması gerekmektedir.

Fikir ve sanat eserleri üzerinde rehin kurulabilmesi için rehne konu olan unsurların zilyetliğinin rehin alacaklısına veya üçüncü bir kişiye devredilmesi gerekir. Mali haklara dair hukuki işlemlerden doğan para alacakları senede bağlanmış ise senedin de rehin alacaklısına teslim edilmesi gerekmektedir (TMK m. 955). Diğer bir ifadeyle, FSEK hükümleri gereğince şekil şartına uygun olarak yapılan bir rehin sözleşmesinde rehin konusu olan şey rehin alacaklısına teslim edilmezse, rehin sözleşmesi kurulmaz. TİTRK hükümleri uyarınca kurulan rehin sözleşmelerinde, taraflar arasında yapılan rehin sözleşmesinin Rehınli Taşınır Siciline tescili ile rehin hakkı doğar. Ancak bu rehin, teslimsiz taşınır rehni niteliğinde olduğu için eserin aslının, çoğaltılmış nüshalarının veya müsveddelerinin rehin alacaklısına fiilen teslim edilmesi gerekmemektedir. Zira bu tür rehinde rehin alacaklısı dolaylı zilyet konumundadır.

Rehin hakkının devamı için rehin süresince taşınırın zilyetliğinin rehin alacaklısında bulunması gerekir. Alacaklının taşınıra zilyet olmaktan çıkması durumunda ise taşınır rehni kendiliğinden sona erer. Ek olarak, taşınırın üçüncü bir kişinin zilyetliğine geçmesi ve zilyet olan üçüncü kişiden geri alınamaz hale gelmesi durumunda da taşınır rehni son bulur. Taşınırın zilyetliğinin alacaklının rızasıyla bakım veya onarım gibi sebeplerle fiilen yalnız rehnedenin hakimiyeti altında bulunduğu sürece rehin hakkı sona ermeyip rehin hükümleri askıda kalmaktadır (TMK m. 943). Zilyetliğin rehin alana geçmesi durumunda ise rehin hükümleri tekrardan işler.

Rehin alacaklısı, güvence altına alınan alacağını alamadığı takdirde İİK hükümleri uyarınca teminat konusunun paraya çevrilmesini talep ederek alacağını tahsil edebilir. Ancak TİTRK kapsamında bir eserin veya eser üzerindeki hakkın rehni söz konusu ise, rehne konu taşınırın veya hakkın rehin alacaklısına devrinin talep edilebilmesi de mümkündür. Rehın hakkının sona ermesi durumunda ise rehin alacaklısı, rehin konusu olan eserin aslını, müsveddelerini veya eserin çoğaltılmış nüshalarını rehin verene geri vermek zorundadır (TMK m. 944). Buna ek olarak, rehın bölünmezliği ilkesi gereğince borcun bir kısmının ödenmesi durumunda rehin borçlusu, rehin konusu olan şeyin bir kısmının veya tamamının kendisine verilmesini talep edemez.

Makale Bilgi Formu

Yazarların Katkıları: Kavramsallaştırma: Ç.K., M.S.; Metodoloji: Ç.K., M.S.; Araştırma: Ç.K., M.S.; Kaynaklar: Ç.K., M.S.; Yazım – Orijinal Taslak: Ç.K.; Yazım- İnceleme ve Düzenleme: M.S.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazarlar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Yapay Zekâ Bildirimi: Bu makale yazılırken hiçbir yapay zekâ aracı kullanılmamıştır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.

Kaynakça

- Acar, Faruk. *Rehin Hukuku Dersleri*. İstanbul: 2017. (Anılış: Rehin)
- Acar, Faruk. *Rehin Hukukunda Taşınmaz Kavramı ve Özellikle Belirlilik İlkesi*. İstanbul: 2017. (Anılış: Belirlilik)
- Akbulak, Yavuz. "Ticari İşletme Rehni". *İstanbul Barosu Dergisi* 90/3 (2016), 337-49.
- Akgün Çelik, Ceren. *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Kapsamında Multimedya Eserlerin Korunması*. Ankara: 2024. (Anılış: Multimedya)
- Akdemir Kamalı, Tuğba. *Fikri Hukuk Kapsamında Bilgisayar Programlarındaki Değişikliklerin Sonuçları*. Ankara: 2019. (Anılış: Bilgisayar)
- Akipek Öcal, Şebnem. "Taşınır Rehni Sözleşmeleri ve Sözleşmelerde Şekil". *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 5/1 (2017), 81-92. <https://www.jurix.com.tr/article/9933?u=0&c=0>
- Akıntürk, Turgut - Ateş, Derya. *Medeni Hukuk*. İstanbul: Beta Yayınları, 2024.
- Akil, Cenk. "Fikri Haklar Üzerinde Cebri İcra". *Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi* 6/1 (2019), 97-157. (Anılış: Cebri İcra) <https://www.jurix.com.tr/article/19383?u=0&c=0>
- Aksu, Mustafa. "Eser Yaratıcısının Eser Üzerindeki Manevi Hakları (Eser Yaratıcısı, Kişilik Hakları) ile Genel Kişilik Hakkı İlişkisi Üzerine Bir Deneme". *Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan* (2010).
- Aksu, Mustafa. "Bilgisayar Programlarının Eser Niteliği ile Bunların Temelinde Yatan Fikir ve İlkelerin Korunması Sorunu". *Prof. Dr. Ali Güzel'e Armağan*. İstanbul:2010.
- Akyazan, Sıtkı. "Ticari İşletme Rehni". *BATİDER* 8/4 (1976), 61-81. <https://www.jurix.com.tr/article/6367?u=0&c=0>
- Altay, Özlem - İncesu, Elif Bilge. "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehninin Kurululuna İlişkin Güncel Sorunlar". *İstanbul Barosu Dergisi* 94/ 1 (2020), 217-49. <https://www.jurix.com.tr/article/20507?u=0&c=0>
- Antalya, Osman Gökhan - Topuz, Murat. *Marmara Hukuk Yorumu Eşya Hukuku Giriş, Temel Kavram ve İlkeler- Zilyetlik - Tapu Sicili*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021. (Anılış: Marmara Hukuk Yorumu)
- Arda Bağce, Duygu H. "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Sözleşmesinde Borçlu Dışında Bir (Üçüncü) Kişinin Rehin Veren Sıfatı ve Rehin Verene İlişkin Bazı Özel Durumlar". *Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 29/1 (2023), 759-82. (Anılış: Özel Durumlar) <https://doi.org/10.33433/maruhad.1290919>
- Arda, Duygu. *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Sicili*. Seçkin Yayıncılık, 2024.
- Arsılanlı, Halil. *Fikri Hukuk Dersleri II Fikir ve Sanat Eserleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1954. (Anılış: Dersler)
- Arvas, Mehmet Mücahit. *6750 Sayılı Kanuna Göre Rehne Konu Olabilecek Taşınırlar*. Ankara, 2017.
- Aslan, Mehmet. *Fikri Mülkiyet Haklarının Anonim Şirketlere Ayni Sermaye Olarak Getirilmesi*. Ankara: 2016. (Anılış: Ayni Sermaye)
- Atar, Eray Aksın. *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yayma Hakkı ve Korunması*. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2017. (Anılış: Yayma Hakkı)
- Ateş, Mustafa. *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması*. Ankara: 2003. (Anılış: Kapsam)

Ateş, Mustafa. *Fikri Hukukta Eser*. Ankara: 2007.

Ateş, Mustafa. *Fikri Haklarla İlgili Hukuki İşlemler (FSEK 48-65)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, Güncellenmiş 2. Baskı, 2023. (Anılış: Hukuki İşlemler)

Ayhan İzmirli, Lale. *Avrupa Birliği ve Türk Hukuklarına Göre İnternet Ortamında Fikri Mülkiyet Haklarının İhlali ve Korunması*. Ankara: 2012. (Anılış: İnternet Ortamı)

Ayiter, Nuşin. *Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri*. Ankara: Sevinç Matbaası, 1981.

Aytuğar, Bilge. "Ticari İşletmeden Bağımsız Olarak Devredilemeyen Ticaret Unvanının Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamında Rehin İşlemine Konu Edilmesi". *SÜHFD* 32/3 (2024), 1339-1369. <https://doi.org/10.15337/suhfd.1455192>

Balkan, Nurdan. *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Ticari İşletme Rehninin Kuruluşu*. Seçkin Yayıncılık, 2023.

Bayezit, Fırat. *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamında Rehin Sözleşmesi ve Hükümleri*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Basım, 2019. (Anılış: Rehin Sözleşmesi ve Hükümleri)

Belgesoy, Mustafa Reşat. *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Şerhi*. 1956.

Bozbel, Savaş. *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Basım, 2012.

Bozbel, Savaş. *Fikri Mülkiyet Hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Basım 2015.

Budak, Muhammet Alparslan. *Fikri Mülkiyet Hukukunda Eser Sahibinin Mali Hakları ve Mali Hakların İhlalinde Açılacak Davalar*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2023. (Anılış: Davalar)

Caner, Oğuz – Kandemir, Süleyman. "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamı Dışında Bırakılan Varlıklar". *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 16/ 32 (2017), 137-60. (Anılış: Kapsam Dışında Bırakılan Varlıklar) <https://www.jurix.com.tr/article/30059?u=0&c=0>

Ceritoğlu Sengel, Filiz. *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda İntihal ve Esinlenme*. Ankara: 2009. (Anılış: İntihal ve Esinlenme)

Çamurcu, Emin. "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Sözleşmesinin Tarafları". *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 21/3 (2017), 201-34. <https://izlik.org/JA22JC72TS>

Çelik, Emin. "Mobil Oyunların Fikri Mülkiyet Hukukunda Korunması". *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9/1 (2023), 139-152. (Anılış: Mobil Oyunlar) <https://doi.org/10.54699/andhd.1218431>

Çetiner, Bilgehan. *Teminat Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2023.

Çilingiroğlu, Ecenur. *Yazılımların Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Kapsamında Korunması*. Ankara: 2025. (Anılış: Yazılım)

Dalyan, Şener. *Bilgisayar Programlarının Fikri Hukukta Korunması*. Ankara: 2009. (Anılış: Bilgisayar)

Demirbaş, Ali. *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Eser Sahibinin Mali Haklarına Tecavüz Halinde Hak Sahibine Sağlanan Hukuki Koruma*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 1. Basım, 2015. (Anılış: Mali Haklar)

Dinç, Habibe. *Fikri Mülkiyet Haklarının Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Konulması*. Ankara: 2016. (Anılış: Ticaret Şirketi)

Duran, Arif. "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Sözleşmesi Taraflarının Hak ve Yükümlülükleri". *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 4/2 (2016), 103-18. <https://www.jurix.com.tr/article/11748?u=0&c=0>

Ercan, Cannur. "Fikri Hak Kavramı ve Eser Sahibinin Manevi Haklarının Genel Anlamda Kişilik Hakkıyla İlişkisi". *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 12/46 (2021). (Anılış: Fikri Hak) <https://izlik.org/JA64XU23ZX>

Ercoşkun Şenol, Hatice Kübra - Sucu Yer, Kübra. *Şematik Eşya Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.

Erdil, Engin. *Fikri Mülkiyet Hukuku*. İstanbul: 2016. (Anılış: Mülkiyet)

- Erdoğan, Melike. “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu’na Göre Ticari İşletme Rehninin Kapsamı”. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Erel, Şafak N. *Türk Fikir ve Sanat Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2009. (Anılış: Sanat)
- Ergüne, Mehmet Serkan. *Hukukumuzda Taşınır Rehninin, Özellikle Teslime Bağlı Taşınır Rehninin Kuruluşu*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2020. (Anılış: Teslime Bağlı Taşınır Rehni)
- Erman, Hasan. “Borçlar Hukukunda Akit Serbestisi ve Genel Olarak Sınırlamaları”. *Journal of Istanbul University Law Faculty* 38/1-4 (1973), 601-620. <https://izlik.org/JA69UC29BA>
- Gökyayla, Emre. *Telif Hakkı ve Telif Hakkının Devri Sözleşmesi*. Ankara: 2001. (Anılış: Telif)
- Göle, Celal – Aydoğan, Gökhan. “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu’nun Ticaret Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”. *BATİDER* 33/1 (2017), 5-51. (Anılış: Ticaret Hukuku Açısından Değerlendirme) <https://www.jurix.com.tr/article/7714?u=0&c=0>
- Güleş, Bedia – Doğu, Hakkı Mert. “6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamında Kurulan Taşınır Rehni Sözleşmesinin Şekli”. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11/147-148 (2016), 53-73. <https://www.jurix.com.tr/article/7432?u=0&c=0>
- Günay, Erhan. *İdari ve Hukuki Yönden Taşınır ve Taşınmaz Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi ve Sorumluluk*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018. (Anılış: Tecavüzlerin Önlenmesi ve Sorumluluk)
- Güneş, İlhami. *Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, Güncellenmiş 5. Baskı, 2024.
- Hamamcıoğlu, Esra- Karamanlıoğlu, Argun. “6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu’na İlişkin Bazı Tespitler”. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 13/2 (2017), 95-138. (Anılış: Tespitler) <https://www.jurix.com.tr/article/11843?u=0&c=0>
- Kandemir, Süleyman. *Ticaret Hukuku ve Eşya Hukuku Boyutuyla Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018. (Anılış: Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni)
- Karabağ, Tuğçe. *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Açısından Televizyon Programları ve Televizyon Program Formatları*. Ankara: 2017. (Anılış: Televizyon Programları)
- Karabağ, Tuğçe. *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Yapay Zeka Tarafından Meydana Getirilen Ürünlerin Eser Niteliği ve Eser Sahipliği*. Ankara: 2025. (Anılış: Yapay Zeka)
- Karademir, Artür. *Çalışanların Yarattığı Eserler Üzerinde Fikri Hakların Kullanılması*. Ankara: 2017. (Anılış: Çalışan)
- Karakuş Erbaş, Burcu. *Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni ve Rehin Alacaklısının Korunması*. Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Kayıklık, Abdurrahman. “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu’nun Ticari İşlem Kıstası ve Taraf Bakımından Uygulama Alanı”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 23/2 (2021), 1511-42. <https://doi.org/10.33717/deuhfd.998253>
- Kaynak Balta, Büşra. *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Eser Kavramı ve Yapay Zeka Ürünleri*. Ankara: 2025. (Anılış: Yapay Zeka)
- Keskin, Dilşad - Demircioğlu, Huriye Reyhan. *Temel Hukuk Dizisi Medeni Hukuk – II (Eşya Hukuku – Miras Hukuku)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024. (Anılış: Temel Hukuk Dizisi)
- Keskin, Bilge. *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Manevi ve Mali Hakların Miras Yoluyla Geçiş*. Ankara: 2023. (Anılış: Miras)
- Kılıçoğlu, Ahmet. *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar*. Ankara: 2006.
- Köroğlu Ölmez, Belin. “Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Ticari İşletme Rehni”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 29/129 (2017), 261-86.
- Küçükali, Canan – Küçükali, Berna Tuğçe. *Şematik Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku Ders Kitabı*. Ankara: 2004. (Anılış: Şematik)
- Makaracı Başak, Aslı. *Taşınır Rehni Sözleşmesi*. İstanbul: 2014. (Anılış: Taşınır)

- Makaracı Başak, Aslı. "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Lex Commissoria Anlaşması Yasağına İstisna Getirip Getirmediği Konusu Üzerine Bir Değerlendirme". *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10/2 (2019), 745-57. <https://doi.org/10.21492/inuhfd.598731>
- Mescioğlu, Oğuz. "Türk Medeni Kanunu'nda Hak Rehni ve Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Kapsamındaki Hak Rehni İle Karşılaştırılması". *İstanbul Barosu Dergisi* 95/3 (2021), 242-65. <https://www.jurix.com.tr/article/22739?u=0&c=0>
- Mete, Cansu. "Taşınır Rehni". *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 19/Özel Sayı (2017), 1439-1471. <https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2017/11/38-CANSU-METE.pdf>
- Nomer, Haluk Nami – Ergüne, Mehmet Serkan. *Eşya Hukuku*. İstanbul: 2017.
- Oğuzman, M. Kemal vd. *Eşya Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi, Mevzuata Uyarlanmış 6. Bası, 2023.
- Oğuzman, Kemal vd. *Medeni Hukuk Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2024. (Anılş: Medeni Hukuk)
- Öcal Apaydın, Bahar. "Fikir ve Sanat Eserleri ile Bu Eserler Üzerindeki Hakların Rehin Hakkına Konu Olması". *Legal Banka ve Finans Hukuku Dergisi* 8/32 (2019), 1401- 1441. (Anılş: FSEK) <https://legal.com.tr/urun/banka-ve-finans-hukuku-dergisi-yil-2019-sayi-32-prof-dr-ali-necip-ortana-armagan-cilt-1/367994>
- Öcal Apaydın, Bahar. "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Teminat Yükünün Kapsamı Bakımından Özellik Arz Eden Haller". *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 13/169-170 (2018), 87-119. <https://www.jurix.com.tr/article/18122?u=0&c=0>
- Öz, Turgut. "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu". *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16/2-3 (2017), 151-186. <https://www.jurix.com.tr/article/9728?u=0&c=0>
- Özkan, Yavuz. *Fikri Mülkiyet Haklarının Haczi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Özkan Şahin, Gizem. *Sinema Eserlerinde Eser Sahibi ve Hakları*. Ankara: 2025. (Anılş: Sinema Eseri)
- Özkaya, Eraslan. *Eşya Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2024.
- Öztan, Fırat. *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2008.
- Öztekin, Selmin Burcu. "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na Göre Tarafların Hak ve Yükümlülükleri". İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2021. (Anılş: Tarafların Hak ve Yükümlülükleri)
- Öztrak, İlhan. *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar*. Ankara: 1977.
- Sarı, H. Gürbüz. *Bilgisayar Yazılımlarındaki Fikri Hakların Korunması ve Ticarileştirilmesi*. Ankara: 2023. (Anılş: Ticarileştirme)
- Savaş, Suna. *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yapay Zeka Tarafından Meydana Getirilen Eserlerde Hak Sahipliği*. Ankara: 2024. (Anılş: Hak Sahipliği)
- Selçok, Dilara. *Eser Sahibinin Manevi haklarının İhlali Halinde Manevi Tazminat*. Ankara: 2022. (Anılş: Manevi Haklar)
- Selçuk, Emre. "Teslime Bağlı Taşınır Rehninde Rehin Konusu Taşınıra İlişkin Özellikler". *İstanbul Barosu Dergisi* 90/1 (2016), 209-19. <https://www.jurix.com.tr/article/16102?u=0&c=0>
- Sirmen, A.Lale. *Eşya Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 7. Baskı, 2019.
- Sirmen, A. Lale. *Eşya Hukuku*. Ankara: 2016.
- Suluk, Cahit. *Fikri Mülkiyet Yazıları I- Mütalaalarım (2001-2020)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021. (Anılş: Mütalaalar)
- Suluk, Cahit vd. *Fikri Mülkiyet Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 8. Baskı, 2024.
- Tanrıöver, Canan. *Fikri Mülkiyet Hukukunda Güzel Sanat Eseri Sahibinin Yeniden Satış Hakkı*, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.

- Taşkın, Zeynep Damla. *Mevduat Rehni Özelinde Alacak Rehni*. On İki Levha Yayınları, 2023.
- Tavukçuoğlu, Eda Nur. "6750 Sayılı Kanun Uyarınca Ticari İşlemlerde Taşınır Rehnine Konu Olabilecek Varlıklar". *İstanbul Barosu Dergisi* 92/3 (2018), 111-30. <https://www.jurix.com.tr/article/15927?u=0&c=0>
- TDK Sözlük Anlamı. Erişim 19 Şubat 2025. <https://sozluk.gov.tr/>
- Tekinalp, Ünal. *Fikri Mülkiyet Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 5. Baskı, 2012.
- Türay, Aras. *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda Manevi, Mali ve Bağlantılı Haklara Tecavüz Suçları (FSEK m. 71)*. Ankara: 2024. (Anılış: Tecavüz Suçları)
- Tüysüz, Mustafa. *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Çerçevesinde Fikri Haklar Üzerindeki Sözleşmeler*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2007. (Anılış: Sözleşmeler)
- Tüysüz, Nagehan. *Fikri Hakların Haczi ve Paraya Çevrilmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi 2007. (Anılış: Haciz)
- Turan, H. Selcan. *Fikir ve Sanat Eserlerinin Cezai Himayesi*. Ankara: 2012. (Anılış: Cezai Himaye)
- Uysal, Emin Hamdi. *Bilgisayar Oyunlarının Hukuki Durumu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Uyumaz, Alper. "Medeni Kanun Dışındaki Kanunlarda Düzenlenmiş Taşınır Rehni Çeşitleri". *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 21/4 (2017), 49-90. <https://izlik.org/JA27RJ33PU>
- Uyumaz, Alper – Türk, Mehmet Cemil. "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Üzerine Düşünceler". *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 25/2 (2019), 1416-56. <https://doi.org/10.33433/maruhad.667660>
- Varlı, Pelin. *Fikri Haklara Saldırı ve Üç Kat Tazminat Sorunu*. Ankara: 2021. (Anılış: Üç Kat).
- Yaman, Ayşenur. *Telif Hakkı Kapsamında Yapay Zeka ve Ürünlerinin Eser Niteliği*. Ankara: 2023. (Anılış: Telif Hakkı)
- Yavuz, Levent vd. *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu*. 2. Cilt. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2014. (Anılış: Kanun Yorumu)
- Yıldırım, Musa. *Gayrimaddi Haklar ve Vergilendirilmesi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011. (Anılış: Gayrimaddi Haklar)
- Yıldırım, Rümeysa Betül. "Fikri ve Sınai Hakların Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu Uyarınca Rehnedilmesi". *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 3/1 (2022), 167-92. (Anılış: Fikri ve Sınai Hakların Rehnedilmesi) <https://doi.org/10.51562/nkuhukuk.2022317>
- Yıldız, Hilal Rabia. *Alacak Rehninin Kurulması*. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2024.
- Yılmaztekin, Hasan Kadir. "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Uyarınca Eser Sahipliği ve Hak Sahipliği ile Bunların Tecavüz Davaları Bağlamında Davacı Sifatına Etkileri". *Adalet Dergisi* 2/65 (2020), 499-557. <https://izlik.org/JA48YW24HH>